

HAYATIN GÜZELLİĞİNİ KEŞFETMEK: HAMD VE ŞÜKRAN DUYGUSUYLA YAŞAMAK

es-Selâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtüh

el-Hamdü li'l-lâhi rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh. Kemâyuhibbu ve yerdâ ve yenbeğî li-celâli vecihi'l-kerîm.

Ve's-salâtu ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, şefîi'l-ümmeți nebiyyi'r-rahmeti Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-vefâ.

Emma bâ'd:

Çok değerli kardeşlerim!

Sohbetime Rahman ve Rahîm olan Allah'ın ismiyle başlarım.

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi hem dünyada hem âhirette üzerinize olsun. Allahu Teâlâ hazretleri cümlemizi dâreynde bahtiyar eylesin.

Derinliklerini tespit edemediğimiz bir fezanın ortasında, O'na göre küçücük olan bir dünyada gözümüzü açmışız, aklımızı ve idrakimizi kullanmaya çalışıyoruz. Yaşamak denilen bir olayı sürdürüyoruz. Çevremizdeki insanların aramızdan birer birer ayrılmasıyla bu yaşamanın da sonlu olduğunu görüyoruz.

Gelişimizi pek merak etmesek bile - çünkü ortada bir anne ve baba sebep olarak görünüyor- doğum diye bir hadise var. Kısır düşünen insanların sorularını cevaplandırmakta birazcık kâfi geliyor. Kısa düşünen insan için “İşte annemden dünyaya gelmişim, doğmuşum.” deyince sanki her şey hallolmuş gibi oluyor

Ama “Öldükten sonra ne oluyoruz?” diye sorulunca durum farklılaşıyor. “Benden önce-leri, bu işin evveli nereye kadar dayanıyor? Babamdan, dedemden, dedemin dedesinden, daha evvelkilerden, en evvelkinden evvel bu iş nasıldı?” gibi sorular artık filozofların, düşünenlerin, meraklıların, merak etmese bile endişesi kuşkusu olanların üzerinde durdukları konulara giriyor. İnanmayan insanlar veya bu soruların cevabını bulmak için yaptıkları

Çalıřmalardan yorulanlar, “bořver” gibi bir duruma dűřműřler.

Hâfız-ı Őîrâzî'nin bir řiiri var; Farsça; “Hayat, bařı da kopmuř sonu da kopmuř bir kitaptır.” diyor. Nasıl bařladıđı belli deđil. İlk birkaç fasikűlű kopmuř, bařı belli deđil, konu yarım. Sonu da kopmuř, sonucu da belli deđil. İnanmayan insan için sadece çevresine bakan insan için bu bűyle.

Ama biz ve bizim gibi birçok insan; “Bu iřin evveli nasıldır, sonu nasıl olacak?” biliyoruz. Çok tatmin edici, çok mâkul, insanları çok olumlu istikametlere gűtűren, çok műsbet, faydalı, hayırlı kimseler haline gelmesine sebep olan cevaplar verilmiř. O cevaplar mutluluk kaynađı, huzur kaynađı, sűkűn kaynađı, iyilik kaynađı, hayır kaynađı, sevap kaynađı olmuř. Tabi gayb var. Gerçekten sayfalar kopmuř ama sayfaların kopması o kitabın hiç bilinmemesi mânasına gelmiyor. Bařka yerde nűshaları var, asıl nűshası var. Sendeki nűshanın cildi ve sayfaları kopmuř ama elinde bařı sonu tamam nűshalar olan insanlar var.

Biz Őuna inanıyoruz ki hayat sadece bu hayat değil. Bundan sonra, bundan çok daha uzun, devamlı -ona ebedi diyoruz- bir başka hayat var. Ve o hayatta bu dünyanın bir sorgusu, suali, hesabı var; cezası veya mkfatı var. Bunu çok net biliyoruz. Şu salondaki insanlar, Şu ülkedeki insanlar, Şu bölgedeki insanlar. Umumiyetle biz, bunu bilen insanlarız.

a. Ahirete İnanmayanların Sonu

Bilmeyen, kabul etmeyen veya buna inanmayan insan muazzam bir boŐluk içinde, çok muazzam bir stres içinde, çok tarifsiz bir huzursuzluk içinde mahvoluyor. Sorulara güzel cevap verememiŐe intihar ediyor. Mesela Friedrich Nietzsche intihar etmiş. Hadiseleri nihilist bir felsefe ile çözülemeye çalışmış. “Yok” demekle iş bitmediği için, “yok” cevap olmadığı için, “yok” demekle karın doymadığı için adam sonunda intihar etmek zorunda kalmış.

KardeŐimizin okuduğu âyet-i kerimeler bugünkü sohbetin kısmetleri olduğu için onun üzerinde sözümü geliŐtirmek istiyorum.

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

*el-Hamdü li'l-lâhi'l-lezî fâtırî's-semâvâti ve'l-ard.*¹ *Fatara*, “yaratmak” demek. Fıtrat, hilkat, yaratılış mânasına geliyor.

“Şu yeryüzünü, yerküreyi ve bunun çevresinde bulunan semaları halk etmiş, yaratmış olan Allah’a hamd olsun veya hamd O’na, yerleri ve gökleri yaratmış olan Allah’a aittir.”

Hamd, övgü ama reel olan, elle tutulur, gözle görülür bir iyiliğin, bir nimetin, bir şeyin, vâkıanın karşısında nimetten dolayı, elde edilen şeylerden dolayı, ihsanlardan, ikramlardan dolayı yapılan bir sevgi. Kuru bir sevgi değil. Palavradan dalkavukluk değil. Karşı taraf onu hak ettirecek bir şeyler yapmış da bunun üzerine bu taraf medyûn u şükrân olmuş, şükran duygularıyla dolmuş; ondan dolayı övgüsü, övgü duyguları cûşa gelmiş. Allah’ın da üzerimizde nimetleri sonsuz olduğu için o nimetlerin karşısında insanoğlu da şükran duygularıyla dolduğundan tabi hamd edecek. Hatta sadece iyi durumlara değil her

¹ 35/Fâtır, 1.

hâle hamd edecek. Kötü dediğimiz durumların içinde bile çeşitli güzellikler olduğu için, çeşitli hikmetler olduğu için hamd edecek.

الحمد لله على كل حال

el-Hamdü li'l-lâhi alâ külli hâl. Şu anda bana biraz acı ve ızdıraplı gibi görünse bile “Her hâlükârda hamd Allah’adır.”

Şimdi “hamd olsun” diye bizim bir temennimiz de olabilir; sen ister temenni et ister etme, ister mü’min ol ister kâfir ol; o önemli değil ama hamd Allah’adır. “Her türlü övgü, her türlü senâ Allah’ındır.” mânasına da gelir. Tabi bu daha güzel. Hani bir insan duygusallığından dolayı “teşekkür ederim” diyebilir. Ama teşekkür etse de etmese de ortada teşekkür edilecek bir durum varsa o daha önemli.

Onun için Allahu âlem *الحمد لله elhamdü-*

lillah dediğimiz zaman, *الحمد لله الذى el-*
hamdü li'l-lâhi'l-lezî dendiği zaman, “Allah’a hamd olsun” diye bir dua mânasından ziyade;

“Bak bilin, haberiniz olsun ki siz kabul etmeniz de etmeseniz de; anlasanız, idrak etseniz veya etmeseniz de her türlü övgü, medh ü senâ, şükür hep Allah’adır, Allah’a gider.” diyoruz.

Neden?

el-Hamdü diyor; kelimeyi tüm mânasıyla, bütün cinsi ihata edecek bir tarzda söylemiş. “Her çeşit hamd, her çeşit övgü Allah’a gider.”

“Yapma ya! Nasıl gidiyor?”

“Gider!”

Gülü görürsün, koklarsın, mest olursun; “Ne güzel koku!” dersin. Nereye gider?

Övgü güle mi gitti, gülde mi kaldı?

Hayır! Gülü yaratana gider. Kara topraktan gül gibi bir çiçeği yaratana gider. Rengine bakarsın, yaprağının kadifeden daha güzel oluşuna bakarsın; “Mâşaallah!” dersin. Biz mü’min olduğumuz için öyle diyoruz, “Ne güzel yâ Rabbi!” diyoruz

Öyle demesen bile “Ne güzel!” dediğin zaman o sevgi yaprağa mı gidiyor?

Hayır! Yaprığı yaratana gidiyor. “Hava ne güzel!” Havayı yaratana gidiyor. “Güneş ne kadar tatlı!” Güneşi yaratana gidiyor.

Onun için *elhamdülillah* çok muazzam bir sözdür. Yerleri, gökleri dolduran bir sözdür. İnsan *elhamdülillah*’ın şuuruna varıp da *elhamdülillah* dedi mi *تملاً الميزان temleü’- mîzân* “yerleri, gökleri içine alacak kadar büyük olan âhiretteki o Mîzân-ı Kübrâ’nın kefesidir; bastırır, ağır gelir. Yani o duyguda olan bir insan çok büyük sevap elde eder. *Elhamdülillah* böyle bir şey.

Ve bizim Kitabımız *elhamdülillah* diye başlıyor. *الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ* *el-Hamdü lillahi rabbi’l-âlemîn* ile başlıyor. Yani ilk öğrenmemiz gereken şey. Önce; *بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ*

الرَّحِيمِ *Bismillahirrahmânirrahîm* diyoruz,

“Allah’ın adıyla” ondan sonra *elhamdülillah* duygusu geliyor. Demek ki kulda çevreyi ince-

leme, çevredeki güzellikleri anlama, kendisine yapılan iyilikleri sezme ve bu iyiliğin karşısında iyiliği yapana karşı bir bağlılık, bir sevgi, bir şükran duygusu duyma en önemli olay. İlk önemli iş bu.

Bizim de hemen bu duygu içine girmemiz lazım. Çünkü münevver insanız, tahsil görmüşüz. Kimimiz doktoruz, kimimiz mhendisiz. Baktığımız zaman etrafı taş olarak, ağaç olarak görmüyoruz. Biliyoruz ki taşın molekülleri var, moleküllerin atomları var. İnce bir yapılaşmanın, bir düzenin sonucu olduğunu biliyoruz. Ağacı, odunu gördüğü zaman bir başkası *odun* der hatta kimisi hakaret makamında kullanır; “Odun!” dediği zaman karşı taraf sinirlenir, kıpkırmızı olur. Ama biz ağacı, odunu gördüğümüz zaman ondaki hücreler örgüsünü, muazzam yapıyı görürüz. İncelediğimiz zaman o düzensizliğin içinde muazzam bir düzen olduğunu görürüz.

Biz onun için hamd duygusuna erişmekte mutlu bir nesiliz. Çünkü münevver bir nesiliz, cahil değiliz, her şeyi dümdüz görmüyoruz. Derinliğini ilmen biliyoruz veya elimize mikroskop geçmişse müşahede yoluyla biliyoruz

veya kitlesel büyüklükleri görebiliyorsak uyumu fark ediyoruz.

Mesela, Süleymaniye camiini beğeniyorlar. Kitlelerin uyumu var. Kubbenin minarelerle, duvarlarıyla, istinat teşkil eden kısımlarıyla çevresine çok güzel bir uyumu var. “Şahane bir mimarî zevk var.” diyorlar. Valide camii gibi dışında çok süs yok ama onun o sade duruşu, oturmuş bir kaplan gibi duruşu fevkalâde beğeniliyor. Mimarîden anlayan insanlar için hoş bir şey.

Bizim hamd duygusuna sahip olmamız lazım. Yaratanımız olduğunu idrak etmiş insanlar olmamız lazım. Mü'min insanlar olmamız lazım. Ondan bir adım öte, bizi yaratanın bize iyilik ettiğini anlamış olmamız lazım. Çeşitli iyiliklerinin içinde yüzdüğümüzü, varlığımızın O'nun iyiliklerinden kaynaklandığını, onunla devam ettiğini idrak içinde olmamız lazım. İşte hayatın en mühim işi bu. Tahsil değil, kazanç değil, kazancını keyfince harcamak değil, keyif yapmak değil; en önemli duygu bu. Tahsilin de aslı esası bu. İlmin de aslı esası bu duyguya erişmek.

Sizin de bu duyguyu yakalamış olmanız lazım. Bu duyguyu, “elhamdülillah” duygusunu bel kemiği yapmanız, temel yapmanız lazım. Ama düz bir duygu olarak değil de derinlemesine, şuuruna vararak. “Elhamdülillah” dediğiniz zaman sevgi ve hayranlık dolu olan bir insanın “elhamdülillah” demesine ulaşmanız lazım.

Hani aktörlük yapacak insanlara jestleri, mimikleri, sesin tonunu, vurgularını derinlemesine öğretirler. Mesela; “alo” demekten “alo” demeye fark vardır.

Telefon çalar, birisi telefona bakar; “Alo!” Yani âdetâ “Beni niye rahatsız ettin? Ne istiyorsun, hadi söyle!” der gibi. Kabada-yıca bir “Alo!” der. Veyahut “aloo.” Ha, bunu kibar bir kızcağız açmış. Belki bir aktör sizin karşınızda otuz türlü “alo” der ve hepsinde de hangi duyguyla söylemiş olduğunu sezersiniz.

“Ne akıllısın sen!”

“Ha, bu bana hayran, aklımı çok beğendi, böyle diyor.” dersiniz.

“Ne akıllısın sen!” Bu kızıyor, alay ediyor; anlarsınız. “Sen menfaatini gözetiyorsun güya kurnazlık yapıyorsun ama ben senin niyetini anladım.” demek istiyor, değil mi? Ton farkı var. Duygu; söylenen sözün üslubuna, vurgusuna, tonuna tesir ediyor. Oradan anlıyoruz.

İnsan da “elhamdülillah” derken nasıl demeli?

Bu konuşmadan sonra tek başınıza kaldığınız zaman “nasıl elhamdülillah diyeceğinizi” bir talim edin bakalım.

فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Fâtıri's-semâvâti ve'l-ard. Güç kuvvet sahibi, sanat ve sonsuz bilgi sahibi. Mühendislerin doktorların, atom alimlerinin, filozofların, tarihçilerin bilgileri; her türlü bilgi lafta kalmamış semâvât ve arz meydana gelmiş. Karşınızda muazzam bir eser var. Muntazam, tıkır tıkır çalışıyor. Üstelik “Tıkır tıkır” yapmadan çalışıyor, sesi bile yok, ses bile sıfıra indirilmiş. Güneşin dönüşünü hesaplıyorsunuz; ay tutulmasını, güneş tutulmasını, güne-

şin doğuş saatini, batış saatini, baharı, mevsimi hesaplayabiliyorsunuz. Çünkü nizam var, güveniyorsunuz.

“İleride böyle olup olmayacağı ne mâlum?”

“Canım işte ortada bir nizam var. Bir düzen olduğu için böyle olacağı belli.” diyorsunuz.

İşte bu nizamın bir tanzim edicisi vardır. Ortada bir düzen varsa, dizim varsa, bir dizi varsa, bir dize varsa bunun düzenleyicisi vardır. Bir mısra okuyorsunuz.

“Bunu kim yazmış?”

“Kimse yazmamış.”

“Ne demek kimse yazmamış?”

“Çocuk okumayı yazmayı öğrensin.” diye bir torba harf götürdüm, harfleri masanın üstüne şöyle bir döktü, sıraladı, bir mısra meydana geldi.

Buna inanır mısınız?

Mümkün değil.

Harflerin çocuk tarafından tesadüfen masaya dökülmesinden ve yan yana tren gibi dizilmesinden bir mısra, bir şiir meydana gelir mi?

Olmaz. Gelmez, mümkün değil. Bir isim bile zor meydana gelir. Milyarda bir ihtimal. Beş-altı harfli bir isim bile kim bilir ihtimaller hesabına göre kaç milyarda bir oluşur. Yani muhakkak bir intizam var, o intizamı tanzim eden var.

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

el-Hamdü li'l-lâhi fâtiri's-semâvâti ve'l-ard. Yerleri ve gökleri yaratan Allah'a hamd edeceğiz. “Niye hamd edeceğiz?” diye bir duygu içine düşersen yerlere, göklere bak. Yere bir bak! Yüksek bir tepeye çık, Yûşâtepesi'ne çık; Boğaz'ın bir Kuzey tarafına bak, bir de Güney tarafına bak. Gör, Allah nasıl güzel yaratmış. Dağlar var, denizler var, çiçekler var, ağaçlar var, rüzgâr var, kokular var.

Bunlar nasıl oluyor? Hücre yığından, atom yığından bu kadar çeşitlenme nasıl oluyor?

Bir çuval hücre yok da ortada, bir ton hücre yok da, greyderle yığılmış hücre yok da bu güzellik, bu intizam ve bu gaye nasıl oluyor? Çam ağacı belli; çalışıyor, büyüyor, yaprakları, kozalakları var. Kozalakların içinden çam fıstığı yere düşüyor, oradan yavru çamlar meydana geliyor.

Tesadüf mü? Mümkün mü?

Değil.

فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Fâtırî's-semavâti ve'l-ard. "Bu gökleri, bu yeri ve bunların muhtevalarını, muhteviyatlarını -nereden başlarsan başla- yaratana hamd olsun."

Hamd Yaratan'ındır. Sen kabul etsen de etmesen de hamd etsen de etmesen de hamd O'nundur.

Şu, kendi kendine mi oldu?

Hayır, bu bir fabrika eseri. Mutlaka bir fabrika eseri; kendi kendine olması mümkün değil. Semavat ve arz da kendi kendine olmaz. Tabiatın eseri! “Tabiatın eseri” diyenler bir yorum getirmiyorlar, sadece inatlarından ismi telaffuz etmek istemiyorlar. Tabiatın eseri değil Allah’ın eseri ama “Allah” demek pis ağızlarına nasip olmadığından Allah onlara “Allah” dedirtmiyor.

Tabiatın eseri!

Tabiat ne? Tabiat dediğin ne?

جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مِّثْنَى وَثُلَاثَ
وَرُبَاعَ

Câili’l-melâiketi rusûlâ. Üli ecnihatin.

“Nice kanatları olan melekleri elçi yapan.”

Mesnâ ve sülâse ve rubâa. “Üç, dört.”

يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ

Yezîdü fi’l-halki mâ yeşâü. “Daha da diletiğini, daha fazla da yapar.”

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

*Inna'l-lâhe alâ külli şey'in kadîr.*² "Her şeye kâdirdir, sonsuz derecede kâdirdir, hiçbir şey ile mukayese edilmeyecek derecede, önünde imkânsızlık olmayan bir kudretle kâdirdir. Her şeyi; hilkati, yaratılışı arttırmaya, çeşitlendirmeye sonsuz güç sahibidir. Hamd; melekleri de iki kanatlı, üç kanatlı ve daha fazla kanatlı varlıklar olarak elçi olarak gönderen, gökleri ve yeri yaratan Allah'ındır."

Melekleri zikretmesinin hikmeti nedir?

Bizim görmediğimiz varlıklar var, biliyoruz. Göremediğimiz bazı varlıkları alet, edevat vasıtasıyla tespit edebiliyoruz. Görmememiz sebep değil; görmediğimiz pek çok şey var ama gerçekte var olduğunu biliyoruz. Onların varlığını biliyoruz. Melekler de öyle varlıklar.

Şu anda burada melek var mı?

Var.

Senin vücudunda melek var mı?

² 35/Fatır, 1.

Var; 360 kadar melek var. Yerde gökte melekler var. Ve Allah, bunların bir kısmını elçiler olarak gönderiyor. Peygamberlerine elçi olarak göndermiş. Peygamber Efendimiz'e Cebrail *aleyhisselam*'ı göndermiş. Tabi bu da muazzam bir iş. "Melekler" diye varlıkları var, bu da enteresan. Bu varlıklar da insanlara haber getiriyor, peygamberlere Allah'ın emrini getiriyor. O da enteresan, şâyân-ı dikkat bir olay.

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا

Mâ yeftehi'l-lâhu li'n-nâsi min rahmetin felâ mümsike lehâ. "Allah insanlara bir rahmet imkânı açtı mı onu kimse tutamaz, engelleyemez, mâni olamaz." Allah bir hayır kapısı açtı da, bir kuluna hayır vermeyi murat etti mi onu kimse engelleyemez. Peygamber Efendimiz'i *seyyidü'l-evvelîn ve'l-âhirîn* yapmış. Kimse engelleyemez; ne yahudisi ne hıristiyanı ne Kureyşîsi, ne mecûsîsi. Ne kralar, ne ordular ne katiller hiçbir şey yapamaz. "Allah, insanlara bir rahmet kapısı açtı mı o rahmet kapısını açmayı murat etti mi kimse engelleyemez, kimse mâni olamaz."

وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ

Vemâ yümsik felâ mürsile lehû min ba'dihî. “Men etmişse, vermemeyi murat etmişse, kimse de o rahmeti, o engeli kaldırıp da insanlara ulaştıramaz.” Mümkün değil. Verirse O verir, keserse O keser. Verdiğini hiçbir kimse engelleyemez. Engellenmiş olan, vermemeyi murat ettiği bir şeyi de kimse sağlayamaz.

وبالقدر خيره وشره من الله تعالى

Ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî mina'l-lahi teâlâ'yı gösteren bir âyet-i kerîme. Birçok âyetler arasında bir tanesi de bu. Allah; “Bak dilersem yaparım, dilemezsem yapmam; dilersem veririm, dilemezsem vermem.” diyor.

Bizim fakültede birisi doktora tezi yapmış. “Kur'an'a Göre İmanın Esasları” “Kur'ân-ı Kerîm'de ‘kader’ kelimesi geçiyor ama geçtiği âyetlerde o kelimeler ölçü ve miktar mânasına kullanılıyor.” diyor.

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ

*Ve enzelnâ mine's-semâi mâen bi-kader.*³ "Biz gökten su indirdik." *Bi-kader* "kader ile indirdik, ölçü ile indirdik." diyor. Binâenaleyh, kendisi Kur'ân-ı Kerîm'in âyetlerinde kaderi görememiş.

Mâna bazen kelimelerde olmaz, paragraflarda yatar. Bazen bir kitabın "bir ana fikri" vardır. Kelime olarak hiç söylenmez ama o kitabın "ana fikri" vardır. Âyetin "ana fikri" vardır.

Şu âyet-i kerîmeyi görmüyor musun?

"Allah insanlara bir rahmetin kapısını açtı mı kimse engelleyemez, vermeyecek oldu mu da kimse verdiremez." diyor.

Bu kader değil mi?

Kader.

Muhterem kardeşlerim!

Allah insana gerçekleri anlayabilecek nur vermeli. "Basîret" dediğimiz, "gönül gözü" açık olmalı. Gönül gözü kapalı oldu mu bu

³ 23/Mü'minûn, 18.

gözlerin görmüş olması kıymet ifade etmiyor. Âyeti görüyor ama atlıyor. Görüyor ama mânasını kavramadan geçiyor.

O halde birkaç hakikati buradan hemen çıkaralım: Bir kere “Müsterih olun, rahat olun; rızık için, geçim için, meslek için endişe etmeyin. Allah size bir rahmet nasip etmişse kimse engelleyemez, gelecek. Rızığınız sizi eceliniz gibi arıyor.”

Ecelden kaçabilir misin?

Kaçamazsın.

Rızıkından kaçabilir misin?

Kaçamazsın. Gelir ağzına girer. Uyurken ağzına akıtırlar. Mutlaka gelir. Bir kere bu rahatlık içinde olun; harama, yanlış kazanç yollarına hiç tenezzül etmeyin.

Neden?

Sana rızık gelecek.

Niye haramdan gelsin?

“Haramdan gelmesini istemiyorum.” de, rahat dur.

Haramdan gelmesini istemeyince helalden gelecek.

Allah insanın önüne iki imkân çıkarır; bir helal imkân bir haram imkân. Ama gelecek olan aynı şeydir, aynı miktardır. Eğer acele ederse, edepsizlik, imansızlık, günahkârlık, âsîlik ederse haramdan gelir. “Yok, ben helalinden istiyorum.” derse aynı rızık döner doluşır, helalden gelir.

“Hocam, misal ver!”

“Böyle şeyleri nereden biliyorsun? Oturduğun yerden koca koca lafları nasıl söylüyorsun?”

b. Yusuf Aleyhisselam’ın Hikayesi

Yusuf *aleyhisselam*’ın hikâyesine bakalım. Yusuf *aleyhisselam*’ın Zeliha validemiz ile mâcerâsını düşünelim. Bir mâcerâsı oldu. Yusuf *aleyhisselam* esir olarak saraya girdi ama çok güzel, çok ahlâklı bir insan, erkek güzeli, güzeller güzeli. Köle olarak satın alın-

dı, evlatlık olarak benimsendi. Zeliha onu gördü, dayanamadı. Aklı gitti, gönlü takıldı. Ve kapıyı kapattı.

وَقَالَتُ هَيْتَ لَكَ

*Ve kâlet heyte lek.*⁴ “‘Haydi gel!’ dedi.”

Ama o ne dedi?

“Ben Allah’tan korkarım” dedi, Allah’tan korktu. Bir kadına kavuşacak; imkân var, kadın asil, belki birçok kimsenin temenni edip de ele geçiremediği cinsten, müstesna, asaletli, soylu bir kadın.

Ama Yusuf *aleyhisselam* ne diyor?

“Ben Allah’tan korkarım.”

Kadın hücum ediyor, Yusuf *aleyhisselam* kaçıyor. Kadın gömleğine yapışıyor, o zorluyor; gömleği arkadan yırtılıyor.

Tam kapıda da kadının kocası kapıyı açıyor, o manzarayla karşı karşıya geliyor.

“Bu ne hal?” diye soruyor.

⁴ 12/Yusuf, 23.

Kadın diyor ki;

“Senin karın için kötülük isteyen bu kölenin hali ne olur?”

“Bu bana tecavüz etmek istedi, sen bunu cezalandır.” diyor, yani bocalayıp durumu kurtarmaya çalışıyor.

Yusuf *aleyhisselam* gayet sakin, diyor ki;

“Hayır! O teşebbüs etti, ben de kaçtım.”

O mu doğru söylüyor, bu mu doğru söylüyor?

Birisi diyor ki; “Bunun çözümü kolay; gömlek önden yırtılmışsa o zaman kadın doğru söylüyor, demek ki erkek saldırmış, kadın ‘yapma, etme’ derken gömleği yırtmış. Tamam, o doğru. Arkadan yırtılmışsa erkek doğru söylüyor, kadın yalancı.”

Bakıyorlar ki gömlek arkadan yırtılmış.

Sonra ne oldu?

Seneler geçti ama sonunda Yusuf *aleyhisselam* ile Zeliha hatun evlendiler. Kocasını öldürdü.

dü, dul kaldı, o hapisten çıktı, neticede yine evlendiler. Demek ki kader bunların evliliklerini yazmış. Yazmış ama bu evlilik ya haramdan olacaktı ya helalden olacaktı. Yusuf *aleyhisselam* diretti, helali tercih etti; Allah helalinden nasip etti.

Ama orada bir ayrıntı var:

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ

*Ve lekad hemmet bihî ve hemme bihâ levlâ en raâ burhâne rabbihi.*⁵ “Eğer Rabbinin burhanını, delilini, alâmetini, işaretini görmemiş olsaydı. Yusuf *aleyhisselam*’ın da canı çekmişti, o da onu istemişti.” deniliyor. Ama Rabbinin burhanını, delilini gördü de onun üzerine durdu.

Nedir o bürhan? Ne gördü Yusuf *aleyhisselam*?

O da biraz bizim tasavvufla ilgili. Tabi bilemeyiz, eski zamanın bir hadisesi, Peygamber Efendimiz’den de çok önceleri olmuş bir olay. Ama kitaplarda böyle bir rivayet var,

⁵ 12/Yusuf, 24.

sıhhatini Allah bilir. Karşısında Yakub *aleyhisselam*'ın hayalini görmüş; Yakub *aleyhisselam* elini ısıtıyormuş. “Evladım! Ne yapıyorsun sen?” gibilerinden. “Ne oluyor? Sen peygamber çocuğusun, sen bu işe bulaşacak bir insan değilsin, bu ne hal?” demek istiyor.

Yakub *aleyhisselam* Filistin’de, Kenan ilinde.

Yusuf *aleyhisselam*'ın başından geçen bu olay Mısır’da oluyor.

Arada çok büyük mesafeler var, kilometreler var. “Yakub *aleyhisselam*, ‘Ne yapıyorsun evladım?’ diye görünmüş, o da babasını görünce aklını toparlamış.” deniliyor.

Doğru rivayet, eğri rivayet, sağlam rivayet, çürük rivayet o başka fakat buna, “uzak mesafeden görünebilmek” diyorlar. Olağanüstü bir hadise. Evliyânın kerâmâtı, enbiyânın mûcizâtı var. Bu böyle “olağanüstü bir olay” olarak zikrediliyor.

Olur mu?

Olur.

Kadere inanmış olacağız, rızık için endişe etmeyeceğiz. Çünkü Allah, rızık da takdir etmiş. O da bir ölçü ile sana gelecek. Helali tercih edeceksin. Gelmeyene üzülmeceksin, esef etmeyeceksin; gelenin şükrünü eda etmeye çalışacaksın. Lütuf ve rahmet Allah'tandır. Onun için insanın o şuur içinde olması lazım.

وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

*Ve hüve'l-azîzü'l-hakîm.*⁶ "Allahu Teâlâ hazretleri izzet sahibidir." Kimse O'nun fevkinde olamaz. Aziz olan O'dur, galip olan O'dur, sözü geçen O'dur, dediğini yaptırtan O'dur. Hakîmdir, her şeyi hikmetle yapar. Allah'ın her olayında, her hadisesinde hikmet vardır. Siz münevver kimseler olarak onları anlamaya çalışın.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ

Yâ eyyühe'n-nâsü'zkürû ni'meta'l-lâhi aleyküm. "Ey insanlar! Allah'ın size bahşetmiş olduğu nimetleri unutmayın, hatırlayın."

⁶ 35/Fatır, 2.

“Benim üzerimde Allah’ın ne nimetleri var?”
diye düşünün.

Falanca insan hasta, sen sıhhatlisin. Sıhhat bir nimet! Falanca adamın gözü kör, senin gözlerin görüyor. Göz bir nimet! Falanca adam tahsilini tamamlayamadı, ben üniversiteye geldim. Bu bir nimet! Falanca adam komünistlerin arasına düştü, dağda, şimdi jandarmayla çatışıyor, benim arkadaştı, okuldan tanıdığım kimseydi; elhamdülillah ben mü’minim. İman büyük nimet!

Nimetleri hatırlayın, Allah’ın nimetlerini unutmayın. Tabi o nimetlerin sahibine karşı vazifeniz de olacak.

هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

Hel min hâlikın gayru’l-lâhi yerzüküküm mine’s-semâi ve’l-ard. “Gökten, yerden sizi çeşitli nimetlerle rızıklandıran başka bir hâlık, yaratan mı var?”

İşte Allah!

Yerden otları, sebzeleri bitiren, ağaçlarda meyveleri tatlandıran, gökten yağmuru yağdıran, güneşi çıkaran başka biri mi?

Hepsini yapan Allah. لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ *Lâ ilâhe*

illâ hû “O’ndan gayri ilâh yok.”

فَأَنِّي تُوْفَكُونُ

*Fe ennâ tü’fekûn.*⁷ “Ey insanlar! Nasıl da bu gerçekleri göremiyorsunuz, anlamıyorsunuz da aldatılıyorsunuz, kandırılıyorsunuz.” Nasıl böyle bir iftiraya, Allah’a karşı yapılan yalan isnatlara kapılıyorsunuz, onları esas sayıyorsunuz.

Âyetin başında *yâ eyyühe’n-nâs* demesini şimdi anladık. “Ey insanlar!” diyor. Yani daha ziyade inanmayan insanlara ve tüm insanlara bir ihtar var.

“Ey insanlar! Şu etrafınıza baksanız gerçeği göreceksiniz. Nasıl oluyor da bu gerçekleri kavrayamıyorsunuz da kâfir olarak kalı-

⁷ 35/Fatır, 3.

yorsunuz, imana gelmiyorsunuz. Bu gerçekler varken nasıl aldanıyorsunuz?”

Demek ki insan aklını, duyu organlarını kullanırsa, mukayeseler yaparsa, çevresini iyi incelerse gerçekleri görebilecek. Bu, ifade ve işaret olunuyor, bu isteniyor. Dikkat edilirse Allah'ı tanımamıza, Allah'ın bize çok nimetler verdiğini anlamamıza teşvik var. Bizden bu isteniyor. Hayatın en mühim olayı budur, ilk mühim olay budur. Bunda bir kusurumuz, eksiklerimiz varsa ötekilerin hepsi boşa gider, hiçbir şey elde edemeyiz. Bu husus en önemli husustur.

Biz de bunu anlamış insanlarız; elhamdülillah. Müslümanlar ve mü'minler olarak hayatımızın gayesi, temeli, bütün duygularımız, düşüncelerimiz odur.

Bizi bu salonda toplayan da iman duygusudur. Bizi öteki gençlerden farklı kılan; sporla, sinemayla, eğlenceyle meşgul etmeyen, sorumluluk duygusu taşıtıp da halkımıza karşı, öbür ortadan insanlara, nâsa karşı, sıradan insanlara karşı görev duygusuna sahip kılan

Allah'a hamd olsun! Bu güzel bir şey, teşvik ediliyor. En mühim işimiz bu.

Sonra, Peygamber Efendimiz'e bir teselli var:

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ

Ve in yükezzîbûke fe-kad küzzibet rusûlün min kablike. "Ey Muhammed! Ey resûlüm! Ey benim elçim! Ey mübarek insan! Ey güzel ahlâklarla mütehallik olan; hassas, duygulu, herkesin iyiliğini isteyen, 'herkes imana gelsin de cennete girsin' diye çırpınan peygamberim! Onlar seni reddederlerse sözlerini yalan sayarlarsa, yalan söylüyorsun sanırlarsa, sen doğru söylüyorsun ama onlar seni tekzip ederlerse, yalan söylediğin kanaatiyle sana öyle yan yan bakarlarsa, inanmadan bakarlarsa; bak, bu ilk defa senin başına gelen bir olay değil.

فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ

Fe-kad küzzibet rusûlün min kablike. "Senden önceki peygamberlere de böyle bu muamele yapıldı." İnsanoğlu karşısındakine kolay inanmıyor.

Hocamızdan bana bir vazife geldiği zaman, ihvanımızın hizmeti vazifesi verildiği zaman ben de çok üzüliyordum.

Hâdimü'l-fukarâ diyorlar.

Ne demek?

Fukarâ, “dervişler” demek. *Hâdimü'l-fukarâ*, “Dervişlerin hizmetçisi, hizmetçi.” demek. Bu hizmet vazifesi geldi. Tabi “madem biz hizmet yapıyoruz, binaenaleyh şöyle olsun, böyle olsun.” filan derken çeşit çeşit laflar, ileri geri bir sürü şeyler oluyor. Ben de üzülmemeyi öğrendim. Peygamberlere bile böyle şeyler oluyor.

وَالِلّٰهِ تُرْجِعُ الْأُمُورُ

*Ve ila'l-lâhi türceu'l-ümûr.*⁸ “Bütün işler Allah'a döndürülür, Allah'a râcîdir.” Sonunda Allah'ın huzurunda iş belli olacak.

Peygamber Efendimiz'in; “Bu peygamberdir, peygamberlik müessesesinden mezun olmuştur.” diye bir şehadetnamesi, vesikası,

⁸ 35/Fatır, 4.

belgesi; mühürlü, çerçevesi, kenarı süslenmiş bir diploması var mıydı? Böyle bir şey var mı?

Yok. Onlar “sen peygamber değilsin” dedikleri zaman Peygamber Efendimiz ne diyor?

كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ

*Kefâ bi'l-lâhi şehîden beynî ve beyneküm.*⁹ “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter.”

Sen ister kabul et ister kabul etme.

وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

Ve ila'l-lâhi türceu'l-ümûr. Sonunda Allah'ın huzuruna gideceksin, orada belli olur. “Er yarın Hak divanında belli olur.” diyor şair. Er, yarın Hak divanında belli olur! Şimdi öyle deniliyor, böyle deniliyor. İftiracılar o zaman mahzun olacaklar, mahrum olacaklar. Yanlış söz söyleyenler görecekler.

c. Allah'ın Vaadi Doğrudur, Haktır

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ

⁹ 17/İsrâ, 96.

Yâ eyyühe'n-nâs. İnne va'da'l-lâhi hak-kun. “Allah’ın vaadi doğrudur, haktır.” Allah “âhiret var” dediyse olacak. “Cennet var” dediyse vardır. “Ceza ve cehennem var dediyse, o da var. “Mîzan ve hesap var” dediyse, tartma ölçme var.

Saz şairi; “İçinde mi dışında mı, püskülünün ucunda mı? Şeytan bunun neresinde?” diyor, dalga geçiyor. Vaiz; “saz çalgıdır, doğru değil” demiş. “Şeytan içinde mi dışında mı?” diye soruyor.¹⁰

Hem içinde hem dışında, hem sende, hem senin kafanda hem kalbinde, hem senin çevrende, püskülünün de ucunda, her yerinde. Sarmış, yığılmış. Dalga geçiyor; “Kadı gibi haram yemez, mahkemedeki hâkim gibi haram yemez, durduğu yerde durur.” diyor. Durur ama içki meclisinde herkesi keyiflendirir. “Off be! Bir kadeh daha ver, çok etkârlandım.” dedirtir.

¹⁰ *Bolulu Dertli Divanı*, s. 17-18.

إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ

Inne va'da'l-lâhi hakkun. “Allah’ın vaadi haktır, gerçektir, hakikattir; olacak.”

فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا

Felâ teğurrenekümü'l-hayâtü'd-dünyâ. “Sizi şu andaki, hayatınızın içindeki olaylar, meşguliyetleriniz, şu andaki rahatınız keyfiniz aldatmasın.” Eviniz var, barkınız var, çevreniz var. İnkâr ediyorsunuz ama başınıza taş yağmıyor, bir şey olmuyor; yaşıyorsunuz. *Hayâtü'd-dünya* burada yeryüzü mânasında değil; “şu yakın hayat, içinde yaşamakta olduğunuz hayat” demek. Âhîret olacak, Allah’a döneceksiniz, işler Allah’ın huzurunda hallolacak, Allah’ın vaadinin hak olduğunu o zaman göreceksiniz. Bu dünya hayatındaki olaylar ve şu andaki imkânlarınız sizi aldatmasın.

“Yaşıyorum” diyorsunuz.

Öleceksiniz be! Toprak olacaksınız! Kemiklerinizle çocuklar oynayacak, mezarınız çökecek, üstüne ayyaşlar, esrarkeşler gelecekler. Geçen gün gazetelerde vardı. Bazı

açıkgözler çıkmışlar, mezarları kazıyorlarmış. Kafa tarafından uç tarafını açıyorlar, eski ölülerin kafatasını çıkarıyorlarmış. Altın diş varsa onları soyuyorlarmış. Yani mezar soygunculuğu. Eskiden kefen soygunculuğu oluyordu, “bezdir” diye kefen soyuyorlardı. Şimdi ölünün altın dişini soyuyorlar. Bir zamanlar ne adamdı ama şimdi kafatası hırsızlarının elinde geziyor, dişlerini söküyorlar. Allah’ın vaadi haktır, âhîret var; dünya hayatı sizi aldatmasın!

وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

*Velâ yeğurranneküm bi’l-lâhil ğarûr.*¹¹

“Allah’ın azabından, gazabından, cezasından şeytan sizi gafil etmesin.”

Bazıları; “Allah gafûrdur, rahîmdir” diyor, Allah’ın rahmetine aldanıyor, cezasını unutuyor.

Bu günahı niye işliyorsun? Niye böyle açık saçık geziyorsun? Niye içki içiyorsun?

¹¹ 35/Fatır, 5.

“Allah gafûrdur, rahîmdir, boş ver. Allah benim gibi bir kulu mu cezalandıracak?” diyor, rahmetinin genişliğine aldanıyor. Bu bir aldanma. Veya bazısı da; “Yok öyle şey canım! Hayat ancak bu hayattır, başka hayat yok. Yaşayacağız, öleceğiz; ölünce her şey bitecek, arkasından ikinci bir hayat gelecek değil. Vur patlasın, çal oynasın!” diyor. Usta bir aldatıcı olan şeytan veya çeşit çeşit aldatıcılar sizi Allah’ın cezasından da, azabından da, ikâbından da aldatmasın.

Dünya hayatı aldatıcıdır. İnsanı birkaç türlü aldatır. Keyifler, zevkler, manzaralar, mesire yerleri. Nerede güzel manzaralı bir yer varsa oraya bir gazino kurulur; panoramik, döner mekanizmalı. Bakarsın içki, dansöz, kumar ve her türlü günah! Orada Allah’ın kudretini temaşa edip de ibadet etmek yerine olmayacak şeyler var. Eskiden nerede bir dağ başı varsa orada bir ibadethâne yapılmış. Bir âbidin, bir râhibin, bir zâhidin ibadethânesi olmuş. Şimdi nerede bir manzaralı yer varsa belediye orada bir döner gazino yapıyor. Antalya olsun, Afyon olsun her yer-

de, Şimdi en manzaralı yerlerde günah iŐleniyor. Allah insanı ŐaŐırtmasın!

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

İnne'Ő-Őeytâne lekm advvn fe'ttehızh advvâ. "Aldatıcıların başı, insanı asıl aldatan Őeytandır. O sizin düŐmanınızdır, siz de onu düşman edinin."

"Benim esas düŐmanım Őeytandır." diye siz de bu Őuura erin ve Şeytanın düŐmanlıđına karşı siz de ona düŐmanlık edin.

"Seni kr Şeytan seni! Sen beni aldatmaya çalıŐıyorsun, seni hınzır seni!" -Hınzır da değil tabi, daha fena- diye müslüman ona düŐmanlık edecek ve onun dediğini yapmayacak.

إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ

*İnnemâ yed' hizbeh li yekn min ashâbi's-saîr.*¹² "O insanları kendisinin tarafına, kendisinin partisine alıŐıyor." *Hizb*; "parti, grup" demek. "Kendi ekolüne, grubuna, partisine alıŐıyor."

¹² 35/Fatır, 6.

لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ

Li-yekûnû min ashâbi's-saîr. “‘Cehennem ateşi sahiplerinden olsun, oranın ahalisinden olsun’ diye insanların ayağını kaydırmaya çalışıyor, ‘cehennemlik olsunlar’ diye uğraşiyor.”

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ

Ellezîne keferû lehüm azâbün şedîd.
“Kâfirlere Allah’ın şiddetli bir azabı vardır.”
Kâfir olanlara; gerçekleri, imanı inkâr edenlere.

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

*Ve'l-lezîne âmenû ve amilü's-sâlihâti lehüm mağfiretün ve ecrün kebîr.*¹³

Ve'l-lezîne âmenû. “O kimseler ki iman ettiler” *Ve amilü's-sâlihâti.* “Salih, iyi icraatta bulundular, hayırlı işler yaptılar.” *Lehüm mağfiretün ve ecrün kebîr.* “Onlar Allah’ın mağfiretine erecekler, onlara Allah’tan mağ-

¹³ 35/Fatır, 7.

firet ve büyük ecir vardır.” İman ve imanının gereği olan eylem ve çalışma. *Amilü's-sâlihât*. “Çok, çeşitli, uygun icraatlar, hayırlı işler, sevaplı faaliyetler.” Bir tane değil, tek yönlü değil; çeşitli ve çok yönlü.

Onun için çok yönlü çalışacaksınız! Fevkalâde aktif olacaksınız!

“Efendim, dervişler miskin olur!”

O senin iftiran. Yalan!

Savaşta çarpışan derviş, nefsiyle çarpışan derviş. “Cami yapılsın” diye sessiz sedasız taş taşıyan derviş. Geceleyin kimse görmeden hayır, sadaka veren derviş. “Gösteriş olmasın” diye salih icraatını zikretmeyip boynunu büküp sessiz sedasız, hiçbir şey bilmiyormuş gibi duran derviş. Kendisini senin karşısında “ben âciz, ben nâçiz, ben günahkâr, ben fakir” diye küçük gösteren, “kibre, gurura düşmesin” diye mütevazı davranan derviş. Ama buna rağmen ne iş olmuşsa dervişlerden olmuş! Hangi hayırlı faaliyet olmuşsa dervişlerden olmuş. Onu eskiler de biliyor. Savaş-

larda da öyle. Derviş; “Allah yolunda şehit olayım.” diye gelmiş ve çarpışmış.

*Fazl-ı Hakk u himmet-i cünd-i ricâlullah
ile,*

*Ehl-i küfrü serteser kahreylemektir niy-
yetim!*

Padişahlar “Allah’ın fazl u keremiyle ve her birisi erenlerden olan, ricâlullah olan erler ile evliyâ ile ehl-i küfrü kahretmek durumunda olduklarını” biliyor. Ordusunda erenlerin, evliyânın, dervişlerin, Allah ehli insanların olduğunu, onlarla zafer kazandığını biliyor.

Onun için salih ameller, salih icraatlar yapacaksınız. Salih, iyi işler yapacaksınız. Hayırlı işler yapacaksınız. Sizden öncekiler yaptılar, gittiler. Size camiler, vakıflar, medreseler bıraktılar. Şimdi bir tanesini kiraladığımız zaman sevincimizden uçuyoruz. Çeşmeler, yollar, köprüler yaptılar. O zamanın imkânlarıyla cihat ettiler, düşmanı defettiler. İmanın yayılması için gayret gösterdiler. Diyar diyar gezdiler. İnsanlara hakkı anlattılar, hayrı anlattılar. Allah rızası için daha bizim

bilmediğimiz nice nice hayır hasenât işleri yaptılar. Açları doyurdular, çıplakları giydirdiler. Değil insanlar, yaralı hayvanları bile tedavi ettiler. Uyuz hastalığına tutulmuş hayvanı merhemlediler, köpeklere baktılar; ayağı kırık, kanadı kırık kuşları tedavi ettiler. Tüm insanlardan ayrı, tüm canlılara yönelik bir duygu içinde oldular.

d. Her Şey Allah'ı Allah'ı Zikr Eder

Şeyh efendinin birisi müritlerine “çiçek toplayın” diyor. Herkes kucak kucak çiçek toplayıp getiriyor. Bir tanesi tek bir çiçekle geliyor.

“Evladım, sen niye bir tanecik çiçekle geldin bakalım?” diye soruyor.

Biliyor ama “ötekiler anlasın” diye ona söylettirecek.

“Efendim, hangi çiçeğe elimi uzattıysam, zikrini tesbihini sezdim, koparmaya kıyamadım. Baktım bu çiçek kırılmış, tesbihi bitmiş; onun için bunu aldım, getirdim.” diyor.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ

تَسْبِيحَهُمْ

*Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi-hamdihî velâkin lâ tefkahûne tesbîhahüm.*¹⁴

“Allah’ı zikr ü tesbih etmeyen hiçbir varlık yok ama siz onun zikrini, tesbihini sezemiyorsunuz.” “Kuş da, ağaç da, çiçek de zikrediyor.” diye Kur’an söylüyor. Şairler söylemiyor; edebî bir benzetme değil, duygusal bir yaklaşım değil.

Tabi o da bir varlık. Sen de bir varlıksan. Aslında sen bir varlık değilsin, milyar varlıksın. Senin içinde kan hücreleri, deri hücreleri, kemik hücreleri var. Sen bir konfederasyonsun. Federasyon bile az gelir! Sen bir âlemsin, sen bir kâinatsın. Sen bir devletsin. Sen bir imparatorluksun! Senin vücudun birçok şeyden müteşekkil. Çiçekte daha az var.

Sen Allah’a kulluk edersin de o etmez mi? Sen Allah’ı zikredersin de o etmez mi?

¹⁴ 17/İsrâ, 44.

O daha iyi eder çünkü onda nefis yok, çünkü onda Allah'ın emrine aykırı hareket etme temayülü yok. Allah ne derse ancak onu yapıyor. Allah sana bir kabiliyet vermiş, bir hürriyet vermiş, bir irade-i cüz'iyeye vermiş; kâh hayra gidersin kâh şerre, kâh o tarafa yalpalarsın kâh bu tarafa.

Evet, bir âlemsin ama farkında değilsin. Kendi kıymetinin, izzetinin, sana verilen nimetlerin şükründe değilsin. Yaratanının sana iyiliklerini kavramış değilsin. O'na kulluk etmenin gerektiğinin zarafetine, edebine ulaşmış değilsin de ondan yapıyorsun. Evet, birçok meziyetlerin var ama taştan bile gerisin, hayvandan bile gerisin çünkü Allah'ı tanımıyorsan, Allah'ı bilemiyorsan, O'nu bulamamışsan, sevememişsen, hamd duygusu içinde değilsen, "elhamdülillah" derken sevgiden coşup gözlerin yaşarmıyorsa, Kur'an âyetlerini okuduğun zaman tüylerin diken diken olmuyorsa sıfırsın, hayvan gibisin, belki hayvandan da aşağısın.

أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

*Ülâike. "O kimseler." Ke'l-en'âmi. "Hayvanlar gibidir." Bel hüm edal.*¹⁵ "Bilakis daha da sapıktırlar."

Çünkü hayvanlar hiç olmazsa yaratılışına uygun, standart bir çizgide gidiyor. Ama sen Allah'ın senden istediğini yapmadığın zaman yaratılış gayene aykırı yola sapmış oluyorsun. Daha beter bir duruma düşmüş oluyorsun. "Sen" dediğim, günahkâr insanlar. Onlar o duruma düşmüş oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

İşte hayat bu. İşte iman, işte din bu; Allah'ı bilmek, bulmak, sezmek, sevmek, ona kul olmak, salih icraat yapmak; şeytanın düşman olduğunu bilmek onunla savaşmak, inkârın çıkmaz olduğunu, uçurum olduğunu bilmek, o tarafa yanaşmamak. İmanın hayat olduğunu nur olduğunu bilmek, ona yapışmak. Hayatın önemi, aslı, esası, gayesi, hedefi bu.

لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

¹⁵ 7/A'râf, 179.

*Li-yebülveküm eyyüküm ahsenü amelâ.*¹⁶

“Allah bizi, ‘hangimiz daha güzel icraatta bulunacak, o ortaya çıksın.’ diye, ‘imtihan olunmak için’ yaratmış, dünyaya göndermiş.” Bunu belirtmek için. Yani “biz bilelim” diye, yoksa elbette her şey O’nun mâlumudur. Acaba hangisi daha iyi amel icra edecek, salih amel işleyecek, hayırlı işler yapacak? Hangisi daha üstün kul olacak? Yarışacaklar. Bu hayat böyle devam etmeyecek; ne sizde ne bizde.

Bir bitmeyecek zevk verirken beste...

*Bir tel kopar, âhenk ebediyyen kesilir!*¹⁷

“Bu hayat bir beste gibi çok zevkli bir tarzda devam edip dururken bitiverecek. Tel kopacak, ses kesilecek, ömür bitecek.”

Ne zaman bitecek?

Kim bilir belki yarın,

Belki yarından da yakın.

¹⁶ 67/Mülk, 2.

¹⁷ Yahya Kemal, *Rubâiler*, s. 36.

Böyle bir toplantı oluyor, oradan çıkıyor. Allah korusun, hıfzeyesin, karşı sokağa geçerken araba çarpıyor. Az önce toplantıda beraberdik!

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ *Innâ lillâh ve innâ*

*ileyhi râciûn.*¹⁸

اذا مات الانسان فقد قامت قيامته

İzâ mâte'l-insânü fe-kad kâmet kıyâmetühû. “İnsan öldü mü onun kıyameti kopmuş demektir.” “Özel kıyameti, şahsî, kişisel kıyameti kopmuş” demektir. İnsan öldü mü, öldü. Tamam. Onun kıyameti kopmuş, onun işi bitmiş.

İşte bu kıyamet hepimizin başında. Ama millet bu kıyametten hiç endişe etmiyor.

“Acaba Saddam’ın Ortadoğu’daki karıştırmalarından kıyamet kopacak mı?” diye tir tir titriyor. Korkma! Bir buçuk ay daha var. Ne korkuyorsun? Adama bir buçuk ay müsaade verdiler; “buradan çık” dediler. Nasreddin

¹⁸ 2/Bakara, 156.

Hoca'nın dediği gibi; "ya Timur ölür ya eşek ölür ya ben ölürüm" demiş. Daha bir buçuk ay var, dur bakalım.

Bakalım bir buçuk ay yaşayacak mısınız? Yaşayacak mıyız?

Allah bilir.

Sen asıl özel kıyametine hazırlan! Şahsî, kişisel kıyametin senin başının ucunda, akba-ba gibi dönüp duruyor. Sen ona hazırlan!

Ama insanlara bundan güzel fırsat olmaz. Fevkalâde, nefis bir fırsat. İşte Saddam, dünyaya meydan okuyor. İşte Amerika, Suudi Arabistan'a asker yığıyor. Şaka mı yapıyor, blöf mü yapıyor? Söylemeyeceğim. Meraktan çatlasanız söylemeyeceğim. Ne olduğu belli değil. Ama bir oyunlar dönüyor.

Ne yapacaksınız?

Eğer Allah sana bir işaret vermişse o işarete göre hareket edersin.

Allah herkese özel işaret vermemiş. İnsan o zaman ne yapacak?

Aklını kullanacak. Allah zaten akıl vermiş, yetmiyor mu? Aklını kullanacak.

İki türlü hazırlanacaksınız.

Bir; en ters ihtimale göre.

İki; en müspet ihtimale göre.

Madem ikisi de muhtemeldir; o halde o ihtimali nazar-ı dikkate alıp tedbir alacaksınız.

Ben aylar önce bir yazı yazdım. Dedim ki;

“Erzak depo edin, silah alın. Av tüfeği alın, fişek alın. Gidin avcılar klübüne kaydolun. Hazırlık yapın. ‘Olmadık bir durum olursa ne yaparız? Sular kesilirse ne yaparız?’ diye düşünün, tedbir alın.”

Bazıları bizimle alay etmişler, bu konuda bazı sözler söylemişler. Söyler tabi, herkesin ağzı torba değil ki büzesin. İp çekip kapatıp çevirdikten sonra “içindeki pirinç dışarıya çıkmayacak” diyemezsin. İnsanın ağzı torba olmadığından, büzülemediğinden herkes bir

şey söylüyor. Ama insanlar ağzından çıkan her sözün sorumlusu oluyor. Sözün vebali var.

Allah hayırlı sözler söylemeyi nasip etsin.

Halkımızı, genel olarak Türkiye halkını çok gafil olarak görüyorum. Çünkü o Kuveyt hadiseleri ilk olduğu zaman millet yine plajdaydı, kumardaydı, keyifteydi, zevkteydi. “O taraftan bu tarafa kurşun gelmez.” diye düşünüyor. Bir kurşun atılsa Kuveyt’ten bu tarafa gelmez. O burada rahat. Denizde keyfine, zevkine, içkisine, kumarına, eğlencesine devam ediyor. Bu yanlış bir şey. İnsan her an olağanüstü birtakım şeylerle karşılaşabilir, hazırlıklı olması lazım.

Başka ülkeleri ben sizden biraz daha fazla gezmiş olabilirim. İslâm ülkeleri içinde özel bir konumumuz, saygınlığımız var. Ve bir de kalitemiz, seviyemiz var. Herhalde Suriye’den daha ileriyiz, Irak’tan daha üstünüz; eleman bakımından Mısır’dan daha fazla gelişmiş durumdayız. Hilâfetin bizde olduğu zamanlarda ülkemiz; dünyadaki İslâm ülkelerinin, reisi, lideri, yöneticisi durumundaydı ve herkes bize saygı duyuyordu. Bu saygınlık

içindeydik. Hâlâ o sebepten saygı duyuyor. Onun için bizim elbette yalnızca Türkiye'nin menfaatleri için düşünmememiz lazım.

“Türkiye'nin menfaatleri” dediğimiz zaman Almanya'daki işçilerimizi ihmal edebilir miyiz?

Edemeyiz.

Suud'daki işçilerimizi, Irak'taki şirketlerimizi ihmal edebilir miyiz?

Edemeyiz.

Kerkük'teki, İran'daki, Azerbaycan'daki soydaşlarımızı inkâr edebilir miyiz? İhmal edebilir miyiz?

Edemeyiz.

Soydaşımız değil de dindaşımız; Afganistan'da, Bangladeş'te Hintliler eziyor. Altın Tapınak çevresinde, Keşmir'de ezâ cefa ediyorlar.

Üzülüyor muyuz? Üzülmemeli miyiz, ilgi duymamalı mıyız?

Bir yazar bizim hakkımızda 50-60 sayfalık bir yazı yazmış. Diyor ki;

“İslâm Mecmuası Nikaragua’yla, Orta Amerika’yla ilgilenmemiş.”

Doğru. Hem bilmediğimiz bir âlem olduğu için hem de bize çok uzak olduğu için bizi doğrudan doğruya ilgilendirmediğinden. Ama zulüm her yerde zulümdür. Biz yakın çevremizdeki şeylerle ilgilenmişiz. Belki orayla da ilgilenmek gerekir ama tabi doğruyu söylemek için gitmek araştırmak lazım. Biz onları yapamamışız; *Cumhuriyet* yapmış, belki başka solcu gazeteler yapmış olabilir. Biz yapmamışız; “Daha evrensel olsa, zulmün karşısına daha geniş ölçüde çıksa” diye bizim mecmuayı tenkit etmiş.

Onların istediği genişlikte olmasak bile çok yerlere karşı sorumluluğumuz var. Çok kimsenin bize ümit ve bel bağlamışlığı var.

Bulgaristan’da Bursalı bir tüccar arkadaşımız hapse girmiş. Oraya gitmiş, içeri almışlar, hapsetmişler. “Hapiste bir adam var, gardiyanlara meydan okuyor.” diyor. “Os-

manlılar gelecek, ben dışarı çıkacağım, o zaman ben size gösteririm.” diyormuş. Bulgaristan’daki mahpus hâlâ bizim gidip de kendisini kurtaracağımızı düşünüyor. O ne düşüncede, biz ne havada! Bunun için biraz üzülmeliyiz. Yunanistan’daki, Azerbaycan’daki kardeşimiz bizden medet umuyor; bize ihtiyacı var.

1976-77 senesinde Bağdat’ta bir asker benim yanıma geldi.

“Siz Irak’ta Türk kardeşleriniz olduğunu biliyor musunuz?” dedi.

Kerkük şivesiyle Türkçe konuşuyor.

“Elbette biliyoruz.” Dedim.

“Hayır! Bilmiyorsunuz!” dedi. Birden sınırlendi.

“Kardeşim, biliyoruz.” dedim.

“Bilmiyorsunuz!” dedi, çok asabîleşti.

Yüzbaşı geldi; “Ne oluyor?” dedi. Asker oradan geçen bir yolcuyla münakaşa ediyor, hemen yüzbaşısı geldi. Tabi biz Türkçe konu-

şuyoruz, yüzbaşısı Arap. O gelince bir şey demedi. Adam bize küskün, kırgın. “Kerkük’te sizin gibi Türkçe konuşan insanlar var mı?” diye bana soruyor. Ben de “var, biliyorum” diyorum. “Hayır, bilmiyorsunuz!” diyor. “Bilseniz böyle yapmazsınız!” demek istiyor. Ümidi bizde. Ezildikçe, katliama uğradıkça “ah!” diyor ve “biz bir şey yapamadık” diye bize kalp kırıklığı, gücenmesi olduğu anlaşılıyor. Üzüldüm, acı bir hatıra olarak bende öyle kaldı.

Kaldı ki biz burada şeftaliyi ağacından toplamayız, “para etmiyor” diye mahsulü yerinde bırakırız, domatesi denize dökeriz. Ama oralarda aç kardeşlerimiz var. Dünyanın birçok yerinde aç insanlar var. Çok hizmet imkânı var. Ortadoğu’da harp olduğu için ihracat yapamıyoruz. Afrika tok mu sanki? Afrika’da kardeşimiz yok mu? Sudan’da, Eritre’de, Habeşistan’da, Somali’de, başka nice yerlerde yok mu? Var. Ama ilgilenmemişiz. Kendimiz ayağa kalkmamışız ki başkasının elinden tutup kaldıralım. Kendimiz muhtacız! Nerede kaldı gayrıya himmet edelim. Öyle bir durumumuz yok. Çünkü kendimiz muhtacız.

O bakımdan sizlerden ısrarla her toplantıda istediğimiz şu;

“Önce kendini sâhil-i selâmete çıkar, kendini bir kurtar.”

Nasıl kurtaracaksınız?

İmanın sağlam olsun, işin âmâl-i sâliha olsun, icraatin salih icraat olsun. Sen önce Allah'ın bir sevgili kulu haline gel bakalım. Ondan sonra da başka müslümanlara elini uzat. Tabi başka müslümanlara el uzatabilmek için kendin kuvvetli olmak zorundasın. Maddeten kuvvetli olmak zorundasın; paran olacak, pulun olacak, hayır hasenât yapacaksın, onlara yardım edeceksin, bağışta, ikramda bulunacaksın. Bilgin, görgün, tecrüben, meslekî becerin, başarın olacak.

Ders çalışmaz, iş becermez, yaptığı işi yüzüne gözüne bulaştırır, verdiği bir görevi başarısızlıkla sonuçlandırır; böyle bir kadro ile nereye varılır? Hiçbir yere varılamaz. Sahabe-i kirâm gibi iman dolu olması lazım. Bu olmadan olmaz.

Garaudy'nin kitaplarını okudum, "müstakbel İslâm âlemi, dünyanın İslâm'a ihtiyacı" konularında yazılarını okudum. "Bu halle İslâm, âleme fayda verecek." diye ummayın. Şu mevcut halimizle, bu külüstür, döküntü, teneke, tangır tungur halimizle İslâm'ı yüceltemeyiz. Kaliteli olmamız lazım, kalifiye olmamız lazım. Avrupalı'yı geçmemiz lazım.

e. **Batılılaşmak Kavramı!**

"Milletler yarışmasında asrı yakalamak" diyorlar, bana çok ayıp geliyor. Bir kere "Batılılaşmak" sözüne müthiş içerliyorum! Ben niye Batılılaşayım? Ben Batılı değilim ki Doğuluyum. Niye ben Batılılaşayım? Batılı Doğullaşsın.

Niye ben onun gibi olacağım? Niye öyle olayım?

Onda bir meziyet varsa ben o meziyetleri alıp geliştirmeliyim.

İlim.

Tamam; ilmi alıp geliştireyim.

Araştırma; geliştireyim.

Çalışma; geliştireyim.

Teknoloji; bir işin metodunu, usulünü geliştireyim.

Ama niye Batılılaşayım! Niye onun gibi çatal tutayım, niye onun gibi giyineyim, niye onun gibi oturup kalkıp yatayım. Niye aile düzenim ona benzesin? Ne münasebet!

Bizde tam aksi yapılmış. Almamız gereken şeyler alınmamış, öğretilmemiş bile. Almamız gereken şeyleri de kültür plantasyonu ile kafamıza ekmişler, yeşertmeye çalışmışlar. Onlardan asıl almamız gereken şeyi almamışız da onların uydusu, onların ferdi ama onlardan geri, onların kötü bir taklidi olmamız için gereken her şeyi almışız. Ya da onlara uydu olmamız için her şey ayarlanmış.

Biz istiyoruz ki mü'min olarak şahsiyet sahibi olalım. Geride ecdadımızın 1400 asırlık uygulaması var.

Müslüman olan bir insanın hayatı nasıl olur?

O uygulamayı göz önüne alalım.

Fatih nasıl bir insandı? İstanbul'u nasıl fethetti?

Biliyoruz ki asrının bütün teknolojik imkânlarını kullanmış. Herkes bunu söylüyor. Fatih'in bir sürü lisan bildiğini söylüyorlar.

Siz Rumca'yı, Bulgarca'yı, Latince'yi, Batı dillerini öğrendiniz mi?

Arapça, Farsça bilir misiniz?

Dininizin lisanı, Kur'an'ın lisanı olan Arapça'dan haberiniz var mı?

Fatih Sultan Mehmed 22 yaşındayken Arapça, Farsça, Rumca ve birçok dil biliyor-muş. Çalışmış, yetişmiş. Kimsenin Fatih'e söz söyleyecek hali yok. Kimse tekniğinin karşısında duramamış. İman ve ilim bir arada ama ne Macar'a ne Rum'a ne Fransız'a ne de bir başkasına benzemiş. Topları dökmek için Macaristan'dan usta getirmiş olabilir ama giymiyle, kuşamıyla, kıyafetiyle, sarayıyla, örfüyle, töresiyle her şeyiyle müslüman olarak kalmış.

Pakistanlı bir bilim adamınının bir kitabını okudum, orada şöyle diyordu: “Japonlar Amerika’ya yenik düşünce bizden çok farklı bir metot uyguladılar. İkinci cihan harbinde yenildiler, istilaya uğradılar, hürriyetlerini kaybettiler. Esaretmiş, hürriyete kavuşmamış gibi meseleleri bıraktılar, bir çalışma içine girdiler. O çalışma içinde mesleklerini, ekonomilerini geliştirdiler. Ondan sonra bir zaman geldi ki para, ilim, kadro ve eleman var. Altyapı tamam. İşte o zaman Amerikalılar’la masaya oturdular, harp etmeden onları ülkelerinden çıkardılar.”

Biz şimdi altyapıyı kurmamışız, altyapımız yok. İslâmî altyapı yok, kadro yok, İslâmî zenginleşme yok, müesseseler yok. Bir şey yapmak istiyoruz, yapamıyoruz. Olmaz ki! Evin inşaatına bacadan başlanmaz. Zaten olmaz, havada durmaz ki. Temelden, altyapıdan başlayacaksınız. Altyapıyı kurup yukarıya doğru inşa edeceksin. “Japonlar, bunun planını öyle uyguladılar.” diyor. Almanlar’ın da öyle yaptığını görüyoruz. Onlar da istiladaydı. Almanya’ya gittiğimiz zaman görüyorduk; her türlü üstünlüğe sahip, Amerikan garnizonları

vardı. Almanlar 50 sene çalıştılar, çalıştılar. Şimdi ayağa kalktılar, pazarlık yaptılar, Berlin Duvarı'nı yıktılar, bir birlik meydana getirdiler. İnsanın bünyesi kuvvetli olmadan mücadeleyi yenmesi mümkün olmuyor. Onun için yapısal görünümümüzü mutlaka kuvvetlendirmeliyiz.

Bu nasıl olur?

Kuvvetli fertlerle olur.

Bu binanın arkasına bir mescit yapılmış, tuğlaların üzerine bir tavan dökülmüş. İnşaat bakımından tavanın ağırlığı tuğlalara yükletilmiş. Kuvvetler bir beton direk üzerine alınmamış. “Acaba çeker mi çekmez mi?” diye mühendisler orada onu konuşuyordu, onun münakaşasındaydı.

Neden?

Çünkü tuğlanın bir yük taşıma kapasitesi var. Yukarıdan aşağı bastırma yükünü o tuğla çeker. Ama briketten yapılsaydı o ağırlığı çekmezdi. Demek ki briket malzemesiyle o duvar yapılmaz. Şimdi tuğladan yapılmış.

“Bu tuğla sağlam.” dedim de;

“Yukarıdan baskıya iyi ama yandan sallanmaya bir şey yok. Konstrüksiyonu yekpare tutacak bir tedbir yok, oradan endişe ediyoruz.” diyor.

Yukarıdan baskı olmasa da tuğlalar bir sallanmada yıkılabilir.

Misalden ana konuya geçmek istiyorum.

Tek tek kaliteli elemanlardan kurulu bir kadro kaliteli işler yapar. Yani kadro olacak ve kaliteli olacak. Verdiğin işi güzel yapacak. Bir işin yapılması için sonsuz sayıda teknik ve imkân olabilir veya belirli sayıda imkân olur. Bunların hepsi hesaplanır. Sonra en rantabl olanı seçilir. Bir işin yapılmasında sistem budur.

Dün akşamki konuşmamızda mühendis bir kardeşimizle görüşüyoruz:

“Rusya’nın çöküşü neden? Rusya’da hiç rantabilite hesabı yapılmıyordu. Devrim dolaısıyla herkes çalışma mecburiyetinde olduğu için ve ‘bir iş mutlak yapılacak’ diye global

olarak sonuca bakıldığından, hiç rantabilite hesabı yapılmadığından; işler rantabilitesi, kârlılığı olmayan, ucuz ve kestirme olmayan şekillerle yapıldığından bu yükler görünmez bir şekilde devletin kendi bütçesine ve bünyesine yüklendi. Rantabl olmayan çalışmalarla imparatorluğun bütün yükleri devletin omzuna yüklendi. Devlet bu yükün ağırlığı altında ezilmeye başladı, kaldıramaz oldu. ‘Perestroika ve glasnost’ dedikleri çalışma ‘etrafındaki yükleri savurup atma çalışmasıdır.’” diyor.

Yani; “Ne haliniz varsa görün. Bundan sonra ben size ne ekmek getiriyorum ne yiyecek veriyorum ne yardım ediyorum. Başınızın çaresine bakın.” deme durumuna gelip “kendisini kuvvetlendirme çalışmasıdır” diyor. Çünkü imparatorluk merkezîyetçiliği dolayısıyla Özbekistan’a da yardım etmesi lazım. Yardım etmeyince ona karşı isyan olacak. Özel bir hürriyet veriyor gibi görünüyor ama aslında kendisi sorumluluktan kaçıyor, yükü onun üstüne atmış oluyor. “Ne halin varsa gör” demiş oluyor. Kış gününde, ayazda çocuklarını sokağa atmış bir gaddar anne baba

gibi. Hiçbir hazırlık yapılmamış, evde çok fazla şey de yok; “Çıkın dışarıya! Ne yaparsanız yapın!” demiş oluyor.

Biz de Türkiye’den bakarken; “Rusya’da bir yeniden yapılanma var, hürriyetler veriliyor.” sanıyoruz. Adam hürriyeti verir mi? Azerbaycan’da verdi mi? Hemen tankları gönderdi, ezdi gitti. Yükü, onlara karşı olan sorumluluğunu üzerinden atıyor; “ne haliniz varsa görün” diyerek rahatlık tarafını tercih ediyor. Biz de “hürriyet var” sanıyoruz, seviyoruz. Meseleleri doğru görmek lazım.

Ama o duruma neden gelmiş?

“Rantabilite hesabı yapmadığından” gelmiş. Her şeyin bir ölçüye, hesaba dayandığından gafil olduğu için sistemi dolayısıyla bunu başaramadığından o noktaya gelmiş.

Türkiye bir kalkınma hamlesi içinde, ben onun değerlendirmesini yapmak istemiyorum. Beni ilgilendiren, Türkiye’nin de hudutlarının çok ötesine taşan bir milyar insan, İslâm âlemi. İslâm âlemindeki gelişme. Hıristiyan âlemine, yahudi âlemine, komünist bloğa ve

daha başka bloklara karşı mü'min kardeşlerimize yardım. Ötekilere karşı da irşat, tebliğ, İslâm'ı tanıtma ve onları doğru yola çekme çalışması. Bunların hepsi yeni nesil olarak sizlere bağlı.

Sizler Anadolu'nun muhtelif yerlerinden İstanbul'a gelmiş, Türkiye'nin tahsilli gençlerisiniz. Yarın öbür gün her biriniz iş arayacaksınız, bir devlet dairesine gireceksiniz. Yarının yöneticilerisiniz. Ve İran belki bizim kadar elemanı bol olan bir ülke değil. Irak, Suriye öyle değil. Libya'ya, Suriye'ye, Irak'a mühendislik ihraç etmeye başlamıştık. Belki İran'a da ihraç edebilirdik. Pakistan'ın da çeşitli yönlerden bize ihtiyacı var. Diğer İslâm ülkeleri de o tarzda olabilir.

O bakımdan biz, sizlerin mü'min-i kâmil olmanızı istiyoruz. Kalp gözü açık insanlar olmanızı istiyoruz. Vicdan sahibi ve Allah'ın sevgili kulları olan erenlerden, evliyâdan olmanızı istiyoruz. Bu, bir.

Ondan sonra mesleğini bilen insanlar olmanızı istiyoruz. Doktorsanız doktor olun. Ama adam gibi doktor olun. Yarım doktor

olup da candan etmeyin. Mühendisseniz yaptığınız salonun tavanı çökmesin. Ziraatçıysanız başarılı bir ziraatçı olun. Veterinerseniz başarılı bir veteriner olun. Hangi işi tuttuysanız güzel yapın. Çünkü “Allah tuttuğu işi güzel yapan kimseyi sever.” diye hadîs-i şerîf var. Meslekî kalite istiyoruz. Biz sizin iyi, kaliteli eleman olmanızı istiyoruz. Hangi meslekteyseniz onu en güzel tarzda yapmanızı istiyoruz. Videocu, en iyi videocu olacak. Film banyucusu, en iyi banyoyu yapacak. Bir imalat, en kaliteli imalat olacak. İmalatın ismi ve garantisi olacak. “Ha o mu? Tamam, onunki güzeldir.” Bu tarzda olması lazım.

Sonra Allah’ın size verdiği o vicdan ile iman ile İslâmî bilgilerle, İslâm’ı iyi bildiğiniz için müslümanların ve insanlığın hizmetine yönelmenizi istiyoruz.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

*Inne’l-iezîne âmenû ve amilü’s-sâlihât.*¹⁹

“İman, imanın arkasından iyi icraat, hayırlı işler” isteniyor.

¹⁹ 2/Bakara, 277; 35/Fatır, 7.

Âyinesi iştir kişinin lafa bakılmaz.

Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.

Eser isteniyor sizden. Yapacağınız bir şeyler olsun. Arkada bırakacağınız, “İşte bu da benim hayrâtım, hasenâtım, amel-i sâlihim.” diyebileceğiniz şey isteniyor. Biz bunu istiyoruz.

Türkiye’de bu yapılmadan, öteki taraflara da fayda kolay kolay gitmeyecek gibi görünüyor. Çünkü o ülkelerin yapısı bizden biraz daha zayıf. Bizim nüfus potansiyelimiz var, kültürel bakımdan daha çabuk gelişmişiz. Eskiden imparatorluğun merkezi olduğumuz için göreneğimiz daha yüksek. Başka ülkelerde saygınlığımız var.

Niye Afrika’ya bu kadar yabancı kalmışız? Niye Ortadoğu’ya ihracat yapamayınca Adana’nın narenciyecileri kan ağlamaya başlamış? Niye dünyayı daha iyi incelememiştir?

Mısır’daki ehramın içinde araştırma yapan Japon araştırmacısı, arkeoloğu. Türkiye’nin bilmem neresindeki yazma eseri inceleyen,

Kur'ân-ı Kerîm hakkında yazı yazan Japon alimi.

Japon'un burada ne işi var? Konya'da Mevlânâ müzesinde ne işi var? Niye inceliyor?

Çünkü adam ilmin önemini, kıymetini ve verimliliğini anlamış, çalışıyor.

Bizim de tüm dünya ile ilgimiz var. *İslâm Mecmuası*'nda onu vurgulamaya çalıştık. İmkânlarımız mahdut olduğundan, çeşitli sıkıntılarımız olduğundan tam yapamıyoruz. Dış dünyada, hudutların dışında sizi seven, sizden olan kimseler var. Biz bu hudutları engelleyici duvar olarak görmüyoruz. Dışarıda da ilgimizi çeken şeyler var, onları tanımamız lazım.

Burada kuvvetlendikten sonra Almanya gibi, Japonya gibi, daha başka ülkeler gibi onlara da yardım etmek istiyoruz. Çünkü "İnsanların en hayırlısı insanlara en faydalı olanıdır." biliyoruz. "Peygamber Efendimiz bizden böyle memnun olacak, Allah bizden böyle razı olacak." diye teşvik görmüşüz.

f. Müslümanlardan Beklentiler

Onun için sizleri ciddi çalışmaya davet ediyorum. Mesleğinizde en üstün kişi olmaya davet ediyorum. Birinci olmaya, şampiyon olmaya davet ediyorum. Mazlum ve mâsum insanların yardımcısı olmaya davet ediyorum. Sadece kendi ülkeniz içinde değil, dünyanın her yerindeki insanlara yardım elinizi, himmetinizi geniş tutmanızı istiyorum. Sorumluluğa, alın terine, çalışmaya, Allah'ın razı olacağı büyük işleri yapmaya davet ediyorum. Allah gayretinizi ziyade etsin, muvaffak etsin.

İstihbaratlarınız kuvvetli olmadığı için oyunların nasıl planlandığını belki tam değerlendiremezsiniz. Bakarsınız bu da bir oyundur, daha senelerce devam edecektir. Bakarsınız bir harp darp olur; Türkiye de bu işin içine girer, çıkar. Türkiye'nin zayıf durumunu görürse Yunanistan saldırır. Bulgaristan kaynıyor, oradan bir şey olur. Rusya fırsat kolluyor, her şey olabilir.

Bunun çaresi nedir?

“Hazır ol cenge, eğer ister isen sulh u salâh.”

Çok güzel söylemiş. Yapılması gerekeni şiir kalıbına dökmüş. “Eğer sulh istiyorsan, iyi durum istiyorsan, iyi hal istiyorsan ne yapacaksın? Cenge hazır olacaksın.” Başka çaren yok, kuvvetli olacaksın!

Daha önce de söyledim; şu Türkiye’nin yönetimi bende olsa her apartmanı bir askeri birlik yaparım. Her apartmanın savunmasını bir komutan alır, bodrum katına bir cephanelik kurar ve bütün fertlere, kadın erkek hepsine “Bir düşman gelse nasıl çarpışılır?” diye bilgi verir. Düşman geldiğini farz edelim; hani askerî tatbikatlar ya; kırmızı kuvvetler mavi kuvvetlere saldırıyor, mavi kuvvetler kırmızı kuvvetleri püskürtüyor.

Neden?

“Bilgisi gelişsin” diye, yani “gerçekten öyle olduğu zaman ne yapacağını öğrensin” diye.

Şimdi bir harp olsa senin hanım ne yapar, kız kardeşin ne yapar, çocuğun ne yapar?

Farz edelim ki Saddam; "Türkiye de düşman" diye veya emperyalizmin kışkırtmasından, burada bir cephe açtı. İran'la bir yedi sene harp ettikleri gibi "Türkiye'nin de gücü zayıflasın." diye böyle bir şeyi planladılar, yapmak istiyorlar.

Ne yapacaksınız?

Tabi ilk önce yaptırmamaya çalışacaksınız.

Ama yine de olursa ne olacak?

Türkiye bir harbe girdi mi ekonomisi mahvolur. Bütün dünya devletleri öyle, harbe giren devletin ekonomisi mahvolur. Senelerce belini doğrultamaz. Sonra zayıf görünce her yerden saldırırlar. Kuvvetli olursan herkes korkar.

"Hazır ol cenge, eğer ister isen sulh u salâh."

O bakımdan yekvücut olmamız, çok güçlü kuvvetli olmamız lazım. Birimiz hepimiz için olmalı. Birisi tek başına bir zarara uğradığı zaman ötekisi ilgisiz kalıp öbür tarafta keyfi-

ne bakmamalı. Birimiz hepimiz için! Hepimiz birimiz için! Bir kişi için bile hepimiz ayağa kalkabilmeliyiz. “Zulüm olmasın” diye, zulüm yaptırmamak için. Bu şuurla çalışın.

Allah muvaffak etsin. Allah hıfz eylesin.

Ölümden korkmayın, savaştan da korkmayın ama barışı temenni edin. Çünkü insan hayatta bir defa ölüyor.

Cesur insan hayatta bir defa ölür, korkak insan her gün bin defa ölür.

Bir defa öleceğiz. Hemen yarım saat sonra gelecekmiş gibi ölüme hazır olun. Tevbe-kâr olun, hakları ödemiş olun; zalim olmayın, günahkâr olmayın, abdestsiz olmayın, namazsız niyazsız olmayın; ölüme hazır olun.

Allah uzun ömür versin.

Beli iki kat olmuş, 150 yaşına gelmiş pîrlere olun, ak sakallı olun, ak sakalı dizine kadar uzamış insanlar olun ama aynı zamanda yarın ölecekmiş gibi, yarım saat sonra ölecekmiş gibi hazırlıklı olun ki onda fayda var.

Râbiatü'l-Adeviyye hazretleri evliyâullahtan bir mübarek hatun, biliyorsunuz. Her sabah kendi nefesine dermiş ki;

“Bak bugün son günün, bugün öleceksin, onun için ona göre ayağını denk al, çalışmanı ona göre yap.” Akşam olunca dermiş ki;

“Hadi bugün ölümden kurtuldun ama bu gece öleceksin, onun için ayağını denk al, geceni Allah rızasına uygun olarak geçir.”

Her günü böyle düşünerek geçirirmiş. Bunda bir zarar yok. Uzun seneler yaşamış ama ömrünü böyle geçirmiş.

Siz de buna göre hazırlanın. İhtimalleri de uzak tutmayın. Zayıf görürlerse saldırıverirler, güçlü kuvvetli olursanız saldıramazlar. Sonra Allah'ın iyi kulu olursanız Allah mutlaka korur.

“Allah size bir rahmet kapısı açmak isterse...”

Bak müjde olarak o geldi.

“Allah size bir rahmetin kapısını açarsa kimse onu kapayamaz.” Korkmayın. Onun için Allah’ın dostluğunu kazanmaya bakın. “Allah size kızar da, gazap eder de size bir cezayı murat ederse kimse de engelleyemez.” Allah’ın cezasına müstahak duruma düşmemeye gayret edin. Bu kadar basit. Ölüm bir defa olacak, kader değişmez. Onun için müsterih olun.

Allahu Teâlâ hazretleri hayırlara muvaffak etsin. Sevdiği kul olmayı, sevdiği kul olarak yaşamayı nasip etsin. Huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak varmayı nasip eylesin.

SORULAR-CEVAPLAR

Soru: Türk ordusu Irak’a karşı harekete geçerse bir ihtimal beni de çağıracaklar. Acaba orada böyle bir harpte ölen kişi şehit olur mu?

Cevap: Müslüman müslümanla harp etmez. Ben dergide açıkça yazdım; “Herkes bilsin, herkes bunu da söylesin.” diye yazdım. “Kimse güvenmesin.” diye yazdım bunu. Müslüman müslümanla harp etmez. Senin karşına

Kerküklü Ahmet'i, Mehmet'i getirecekler, sen de "düşmanla savaşıyorum" diye çata pata silah atacaksın.

Olur mu öyle şey?

Olmaz! Harpsiz halletmeyi öğrensinler.

Demokrasi yok mu?

Var.

Söz bizim değil mi? Milletin istediği olmuyor mu? Söz milletin mi değil mi?

"Yeter, söz milletindir." Tamam, söz milletinse biz savaş istemiyoruz. Olmaz öyle şey!

Burada bir savaş çıksa, şu direğin bu tarafındakiler bu direğin bu tarafındakilerle çarpışacak.

Acaba bunlar çarpışırlarsa ölen kişi şehit olur mu?

İkisi de cehenneme gider! Peygamber Efendimiz; "İki müslüman silah çekip de birbiriyle karşı karşıya geldiği zaman, ölen de

öldüren de cehennemdedir.” diyor Onun için savaş yapmasınlar. Müslüman müslümanla, mü’min kardeşiyle savaş etmez. Allah’ın emri bu. Öldürülse bile savaş etmez.

Peygamber Efendimiz; “Âhir zamanın güç durumlarında sen fitneye karışma, evinden çıkma, kenarda dur ama birisi başına silahla gelirse Hz. Âdem’in hayırlı evladı gibi ol!” buyuruyor.

Ne demek istiyor?

“Hâbil gibi ol, Kâbil gibi olma!” demek istiyor. “Öldüren olma, öldürülen ol!” demek istiyor. Öldürülürsen mazlum olursun, öldürürsen bir müslümanın kanına girmiş olursun.

Birisi savaşta tam yere yatırılmışken *lâ ilâhe illallâh* dedi ama onunla mücadele halinde olan kimse başlamış olduğu hızla onu öldürdü. Peygamber Efendimiz’e bildirdiler.

“Niye öldürdün?” diye sordu.

“Benimle çarpıştı çarpıştı, tam aşağı düşünce *lâ ilâhe illallâh* dedi, ölüm korkusundan söyledi.” diyor. Efendimiz;

“Kalbini yarıp baktın mı? Nereden biliyorsun? *Lâ ilâhe illallâh* diyen bir insanı öldürmemen lazımdı. Mahşer gününde, mahkeme-i kübrâ’da senin o insanla halin ne olacak?” diye söyledi durdu.

Allah bu duruma düşürmesin! O çok önemli. Bak ben durup dururken değil, “herkes bilsin” diye mecmuada yazdım. Herkes okuyor; “Bakalım Es’ad Coşan ne diyor?” diye. Bilsin. Öyle şey olmaz! Halletsinler.

Soru: Ahîlik teşkilatından kısaca bahsederek, diğer tarikatlerden ayrılan yönlerini belirtebilir misiniz?

Cevap: Ahîlik, “bir meslek teşekkülü” olarak görülüyor. Kelime olarak ahî; “cömert” demekmiş, “ağa” demekmiş. “Ahîlik, ağalık” mânasına. Meslek teşkilatı olarak bir mesleğin mensupları başlarına bir “ahî, ağa, yiğitbaşı” denilen birini getiriyorlar. Meslekî faaliyetler onun başkanlığı altında sürdürülüyor. “Çırak olma, usta olma” o töreye göre oluyor, belli kuralları var. Piyasayı açarken dua ediyorlar, ondan sonra o günkü meslekî faaliyetleri yapılıyor; kapanırken, piyasadan

ayrılırken yine dua ediyorlar. “Bir meslek teşkilatı” görünümünde oluyor. “Çalışan insanların bir organizasyonu” gibi oluyor ve bu organizasyona mensup insanlar muhtelif tarih katlere mensup olabiliyor.

Soru: Yazdığınız Makâlât Alevîler tarafından beğenildi. Size böyle bir müracaat oldu mu? Böyle bir sevgi adına Alevîler’i biraz anlatır mısınız?

Cevap: O şahısların sevdiği Hacı Bektâş-ı Velî. Onlar Hacı Bektâş-ı Velî’yi seviyorlar. Hürmet ettikleri, büyük bir şahsiyet. Ben de Hacı Bektâş-ı Velî ve *Makâlât*’ı üzerine bilimsel bir araştırma yapmışım. Araştırmayı bilimsel buldukları için çok kimse beğendi ve bunu ifade ettiler.

Bizim esas görüşümüze göre; Hacı Bektâş-ı Velî mü’min, namazlı niyazlı bir kimse. Kitabından o bilgiler çıkıyor. Biz bunları; “Bak, Hacı Bektâş-ı Velî sizin sandığınız öteki Bektâşîler gibi değil, içki içen öteki Alevîler gibi değil. Fikirleri şöyle; bak içkinin aleyhinde, namaz kılmayanı uzak sayıyor. Tasavvuf erbabı. Gönül terbiyesini, ahlâk sahibi olmayı

teşvik ediyor.” diye şimdiye kadar bilinmeyen güzel yönlerini delillendirerek anlattık. Çok çalışarak anlattık. Dört beş sene kasaba kasaba dolaşarak kütüphane kütüphane çalıştık. Tabi bilimsel olduğu için kimse bir şey diemiyor, delille konuşuyoruz. Delilsiz ve subjektif bir şey katmamaya çalıştım. Onun için beğeniliyor.

Çok takdirler oldu. Profesörlerden, rektör yardımcılarında çok müracaatlar oldu; “Gel bizim üniversitede profesörlük yap, gel bizim şehrimizde bulun.” diyenler oldu. “Hocam bu eseri basmakta zorluk çekiyorsanız biz basalım, destek olalım.” diyenler oldu. Radyoda, televizyonda epeyce bir methiyesi oldu. Hacı Bektâş-ı Velî’nin iyi anlaşılmasına yardım etti. Sanıyorum Alevîler’in de bazı hatalarını anlamasına; bir tebliğ mahiyetinde namaz, oruç, ibadet, vesaire hususunda Allah’ın razı olacağı bir durumun kavranmasına faydası oldu. O bakımdan inşaallah iyi oldu.

Alevîler, Türkiye’de Hz. Ali Efendimiz’in sevgisiyle tanınmış kimseler. Ama bu zümre bu sevgi dolayısıyla ifrata vardığından, Kur’ân-ı Kerîm’in çizgisindeki müslümanlar-

dan farklı bir çizgi içinde bulunuyorlar. Ve haram olan bir takım şeyleri açıkça icra ettikleri için tasvip edilemeyecek bir durumda bulunuyorlar. Birkaç tanesi ile görüşüm.

“İçki içer misin?” diyorum.

“İçeriz.” diyor.

“Allah ‘içmeyin’ buyurmuş, niye içiyorsun?”

Bir hata.

“Namaz kılar mısınız?” diyorum.

“Kılmayız.” diyor.

“Allah ‘namaz kılın’ buyurmuş, niye kılmıyorsun?”

“Kur’ân’a inanır mısınız?” diyorum.

“İnanırız.” diyor.

Kur’ân-ı Kerîm’e inanıyorlar. İnanmasalar onlara da söyleyeceğim, deliller var.

“Kur’an’a inanıyor musunuz?”

“İnanıyoruz, biz sizden fazla okuyoruz.”

Okuyorsun da;

içinde Allah, “namaz kılın” diyor, niye kılmıyorsun?

“Bizim namazımız evvelden kılınmış.”

Olmaz!

“Evvelden kılınma” diye bir şey olmaz. Herkesin şahsen, günde beş vakit namaz kılması gerekiyor. O bakımdan hatalarının anlaşılmasına daha da gayret etmek lazım.

Hz. Ali’ye intisap güzel bir şey. İsevîler’in, hıristiyanların Hz. İsa’ya intisabı güzel ama Hz.İsa onlardan memnun mu?

Değil.

“Yâ İsa! Bunlara, ‘beni ve annemi tanrı edinin, put edinin’ diye sen mi söyledin?”

“Hayır! Ben söylemedim.” diyor.

Böyle diyeceği, âhirette böyle olacağı Kur’ân-ı Kerîm’de bildiriliyor. Nasıl Hz. İsa bugünkü hıristiyanların batıl inançlarını uygun

görmüyorsa, Kur'ân-ı Kerîm onu tenkit ediyorsa; bu çizgiye, Allah'ın varlığını, birliğini kabule çağırıyorsa; bizim de “madem sen Hz. Ali'yi tanıyorsun, seviyorsun, bak Hz. Ali'nin hayatı budur, sözleri budur, icraatı budur” diye anlatmamız lazım.

Biz bu tarzda anlatma çalışmasına giriştik. İlk önce Hacı Bektâş-ı Velî'den başladık. Bu bir serinin başlangıcıdır. Hacı Bektâş-ı Velî'yi tanıdılar. Gördüler ki o, kendilerinin kafasında değil. Oradan bir şey tutturamazlar. Şimdi de Cafer-i Sâdık hazretlerini anlatmamız lazım.

Sen Câfer-i Sadık hazretlerini sever misin?

Evet, severler. Baş tacı ederler. “On iki imam” deyince eriyip giderler.

Cafer-i Sâdık hazretleri hakkında bir kitap yazmamız lazım.

Hz. Ali Efendimiz'le ilgili bilimsel ama hiç inkâr edemeyecekleri gerçekleri anlatan kitaplar yazmamız lazım.

Allah onları da nasip eder inşaallah.

Soru: Yaklaşık olarak dört beş yıldır ak-satmadan namaz kılıyor, Ramazan'da oruç tutuyor, boş zamanlarında tesbihler çekiyor, iyi bir kul olmaya çalışıyor. Ancak başı açık. Kendisi de kapanmak istiyor. Açıklığı onu rahatsız ediyor fakat bir türlü kapanamıyor. Kapanmasını kolaylaştırmak için ne tavsiye edersiniz?

Cevap: Kapanması gerektiğini ifade eden âyetleri; Allah'a âsî gelindiği zaman, günah işlendiği zaman onun cezasının neler olduğuna dair bilgileri ve tesettürle ilgili kitapları vermek, okutmak lazım. Allah'tan korkması lazım. Evet, namaz kılmak iyi, tamam, bu müspet tarafı ama baş açıklığı Allah'ın emrine aykırı. Bir taraftan iyi bir işi yapıyor, bir taraftan yanlış bir işi sürdürüyor. Bilgisinin artması, korkusunun artması lazım. Korkusu eksik olduğu için günahlardan kesilmesine yetmiyor. İnsanlardan korkuyor da Allah'tan korkmuyor. “Kapanırsam ne derler?” diye insanlardan çekiniyor ama Allah'tan korkmuyor, o korkunun artması lazım.

Soru: Niçin günümüzde halvet olmuyor? Olmaz mı? Olacak mı?

Cevap: Günümüzde halvet oluyor, olmuyor değil. Olmuş, olabilir. İleride de olacak inşaallah. Halvet; “dervişin çileye girmesi, kırk gün kendisini ibadete tahsis ederek bir tenha yerde ibadet etmesi” demek.

Soru: Son günlerde bazı müslüman cemaatler arasında soğukluk var. Bu buzlar nasıl çözülecek?

Cevap: Müslüman cemaatler arasındaki soğuklukların çözülmesi için hüsn-ü zan edip herkesin birbirine saygı duyması, kibar ve centilmen davranması gerektiğini düşünüyorum. Herkesin öteki müslümanların kusur tarafını araştırmaktan ziyade müşterek noktaları araması lazım. Ve kusurlarını yakın zamanda bırakmasını temenni etmek lazım. “Bırakacak” diye bir müsamaha içinde olmak lazım. Bu iş yavaş yavaş oluyor, birden olmuyor. Yumuşak yumuşak, severek, zamana yayarak bunu yapmak lazım.

Şahsen yapacağımız şey şu: Bütün müslümanları müslüman olduğu için sevmemiz lazım. Bunu hayatımda tecrübe etmişimdir, denemişimdir; yüzde yüz bir gerçektir: Siz bir insanı kalbinizden severseniz ama hakikaten severseniz karşınızdaki o sevgiyi anlıyor. Konuşmasanız, yanına gitmeseniz bile o sevgiyi anlıyor. Hiç konuşmuyorsunuz, hiç yanına gitmiyorsunuz ama sizin sevginizden dolayı mânevî bir ilgi meydana geliyor, onun da size karşı bir sevgisi ve ilgisi beliriyor. Sadece tasavvufî mânada değil. Hiç tasavvufî olmayan ortamlarda, muhitlerde bile. Hayatımda bunu çok denedim.

Mesela ben küçükken, ortaokul talebesiyken mahallemizdeki bir ağabeyi “mert, dürüst” diye uzaktan sevmişim. Benim onunla bir ilgim yok ama onun da bana muamelesinin sevgiyle olduğunu gördüm. Halbuki çok sevimli bir insan değilim.

Bu neden oluyor?

Sevgi sirayet ediyor ve karşılık görüyor.

En iyi tedavi tarzı, müslümanın öteki müslümanlarda kusur görmemesi ve sevmesi. Bunu yaparsanız yaklaşma olur. Buzların çözülme çaresi bu. Başka türlü buzlar çözülmez. “Ben haklıyım, öteki haksız.” Kusur gördüğün müddetçe arkadaşlık olmaz. Kusur görmeyeceksin. “Kusursuz insan olmaz” diyeceksin, iyi taraflarını görmeye çalışacaksın. Bu bir tasavvufî terbiyedir. “Her geceni Kadir, her gördüğünü Hızır bil!” demişler. Herkes Hızır değildir ama böyle bilersen iyi oluyor. Öyle çözülebilir.

Soru: “Özgün müzik” adı altında İslâmî mesajlar veren çalışmalar yapıyorlar, caiz midir?

Cevap: Her amelde bir, niyet önemlidir; bir de, işin icraatının bizzat kendisi “caiz mi değil mi?” o önemlidir. Farz edelim bir kimse; “Ben iyi niyetle falanca kişiye içki ikram ediyorum.” dese bu geçerli bir sebep olur mu? Olmaz! Çünkü Allah “içkiyi ikram etmeyin, içmeyin, taşımayın” diye her şeyini yasaklamış; böyle bir iyi niyet geçerli olmuyor.

Şimdi, bu iş “mûsikî nedir?” sözüne bağlanıyor. Mûsikî soyut bir faaliyettir. Bizâtihi kötü veya bizâtihi iyi denmez. Kullanış yerine göre değer kazanır. Mesela bir bakıma ezan da bir dinî mûsikî olayıdır.

وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا

*Ve rettili'l-Kur'âne tertîlâ.*²⁰ Kur'an'ın da bir ahenk ile, hazin bir ahenk ile, lahn-i Arab ile okunması tavsiye edilmiş. Kur'ân-ı Kerîm düz bir nutuk gibi okunmamış. Demek ki mûsikî iyi bir amaçla kullanıldığı zaman caiz oluyor, kötü amaçla kullanıldığı zaman veya din dışı amaçlarda kullanıldığı zaman nifakı arttırıyor; zevke, nefse kuvvet veriyor. Oradan da günaha meylettiriyor.

Mesela adam işe hafızlıktan başlıyor; sesi güzel. “Aman hocam, biraz da ilâhi söyle” derken ilâhi söylemeye geçiyor. “Aman hocam, sesin çok güzel, bir de kasîde okusan” derken kasîde okumaya geçiyor. Kasîde okumaktan mevlid okumaya geçiyor, mevlid okumaktan şarkı okumaya, gazinoya geçiyor. Ne oluyor? Yavaş yavaş, yavaş yavaş kayıyor.

²⁰ 73/Müzzemmil, 4.

Misalleri yok mu?

Var. Bakıyorsunuz büyük bestekârlardan bazıları hafızmış ama lâdînî bestelerini, şarkılarını görüyoruz. Böyle bir tehlike var; heylan tehlikesi var, kayma tehlikesi var. Ama müspet istikamette kullanıldığı yerler de var. Dinî mahfillerde Kur'an okumak, ezan okumak, ilâhi okumak vesaire onların faydası oluyor. O çizgiye dikkat etmek gerekiyor.

Soru: Biz müritlerinize müritliğin esaslarını ve gerçek dervişliğin nasıl olması gerektiğini, iyi bir müslümanın nasıl olması gerektiğini açıklar mısınız?

Cevap: *İslâm Mecmuası* yeni abone devresinde İmam Sühreverdî Efendimiz'in, "o da Sühreverdî tarikatimizin pîridir, bizim bağlı olduğumuz beş tarikattan biridir- onun *Avâri-fü'l-maârif* kitabının tercümesini veriyor. Bu kardeşimiz onu okusun. Adres veriyorum, referans veriyorum. "Müritliğin esaslarını, gerçek dervişliğin nasıl olması gerektiğini, iyi müslümanın nasıl olması gerektiğini" oradan öğrensin.

İyi müslüman, “iyi derviş” olmakla olacak. Orada “iyi dervişliğin nasıl olduğunu” okuyabilir, hakikaten istifade eder. O eseri elde edemezse İmam Gazzâlî’nin *İhyâ’sı* güzel bir eserdir, büyük bir eserdir; onu okuyabilir. Tabi [Mehmed Zahid] Hocamız’ın *Tasavvufî Ahlâk* eserini okuyabilir. Okuduğunu uygularsa istediği noktaya ulaşır.

Soru: Kardeşim Doğu’da asker. Görev icabı terörist aramasına çıkıyor. Bazen çatışmaya giriyor. Böyle bir durumda görev icabı ölürse şehit olur mu? Nasıl davranmasını tavsiye edersiniz?

Cevap: İslâm’da yol kesmek yoktur. Buna *kâtıu’t-tarîk* diyorlar; yol kesmek, haramîlik yapmak, eşkiyâlık yapmak yasaktır ve bunlarla uğraşmak meşrudur. Yasak olan şeyleri yapan kimseleri te’dib etmek için yapılan çalışma meşru bir çalışma oluyor. O bakımdan da niyetine göre, mü’min olan insan için böyle bir durumda can vermesi şehadet olur.

Hatta daha başka bir misal vereyim. Peygamber Efendimiz’in hadîs-i şerîfnde geçiyor: “Bir insan yolda giderken; dağda, dağ

yolunda, تنها yerde giderken önüne eşkıyâ çıksa, malını istese; o da malını vermemek için mücadele etse ve ölse şehittir.” diyor.

Çünkü o haksız bir istekte bulunuyor, bu da hakkını korumaya çalışıyor. İslâm’da haktan yana olmak ve hakkın korunması önemli.

Bak adam; “Nikaragua’daki haksızlığı anlatmadık, onu engellemeye çalışmadık” diye bizi tenkit edecek bir yer buluyor.

Ben Nikaragua’nın nerede olduğunu şimdi öğreniyorum. Amerika’da ama neresinde çok iyi bilemiyorum. O kadar uzak bir diyar. Yoksa zulme razı olduğumdan değil. Zulüm her yerde zulümdür. Bir de oradaki oyunların detayını bilmiyorum. Türkiye’de bile anlamak kolay değil, çeşitli yönleri var. Bilmediğim sahada konuşmak istemiyorum. Yoksa küfre ve zulme razı olduğumdan değil.

İnsan kendini korumak için, nefsini korumak için, malını korumak için meşru olarak çarpışsa ve ölse şehit oluyor. Başkalarını korumak için olunca da hayırlı olur inşaallah.

Soru: Bediüzzaman Said-i Nursî hazretlerinin tarikatimizle ilişkisi hakkında bir söz duydum. Bu ne oranda doğrudur? Böyle ise şimdiki talebelerin ne yapması gerekir? Gereken iş nedir? Tarikatimizle ne gibi bir ilişki içine girmeleri gerekir?

Cevap: Bazen isim vermek doğru olmuyor ama Samsun'da Mustafa Bağışlayıcı diye ak sakallı, çok yaşlı bir amca var; kitapçıdır. O kendisinin bir hatırasını anlattı. Fiilen, bizzat "Said-i Nursî hazretlerinin, Gümüşhaneli hazretlerine mensup olduğunu söylediğini ağzından duyduğunu" nakletti. Ben de Hocamız rahmetli Mehmed Zahid Efendi'den şu kulaklarım ile duydum: Hocamız Zeyrek camiindeyken Said-i Nursî hazretleri onun yanına gelmiş. "Bugün mahkememiz var." diye dua istemiş. Bu arada da; "Efendim, ben de *Evrâd-ı Bahâiyye* okuyorum." demiş, yani "Bahaeddin-i Nakşibend hazretlerinin evradını okuduğunu" söylemiş, yani bizimle ilgisi olduğunu ifade etmiş.

Hatta biz Bağışlayıcı'ya dedik ki; "Sen yaşlısın; imzalı bir vesika olarak nerede, kimin yanında gördüğünü söyle." Çünkü o bazı

isimleri daha zikrediyor; “O toplantıda şunlar da vardı, şunlar da vardı.” diye söylüyor. Said-i Nursî merhumun *Evrâd* ve *Evrâd-ı Bahâiyye*’yi okuduğu, Gümüşhânevî hazretlerine muhabbeti olduğu, bağlılığı olduğu, zikir ve tesbihleri yaptığı anlaşılıyor.

Ama tabi kendisinin eserlerini biraz daha iyi inceleyip bunu öyle konu etmek lazım. Arkadaşlarımız araştırsınlar. “Risale-i Nur içinde tasavvufla ilgili bölümler” diye bir incelemeyi tavsiye ederim. O zaman daha iyi olur. Tabi “hocalarının durumu ne ise talebelerinin de ona uymaları uygun olacak” demektir. Sorunun öbür tarafı oradan daha iyi çıkacak.

Soru: Bir öğrencinin fıkıh ilmini tahsil etmesi için neler yapması lazım? Hangi kitapları tavsiye edersiniz?

Cevap: En iyisi, iyi bir fıkıh hocası ile beraber kitapları okumaktır. Kendi kendine okuyacaksa biz *Ni’met-i İslâm*’ı neşrettik ki o güzel bir şerhtir, oldukça güzel bir kitaptır; onu okuyabilir. Arapçası varsa bir tarafta Arapça metni bir tarafta tercümesi olan fıkıh

kitapları var; onları okuyabilir. Eğer genel bir bilgiyi süratle elde etmek istiyorsa Fikri Yavuz Hocaefendi'nin *Muamelatlı İslâm Fıkıh ve Hukuku* derli toplu, baştan sona anlatan, öz bir kitap olduğu için onu okuyabilir. Ama “bir hocayla Arapça'sını okuması daha iyi olur” diye düşünüyorum. Davudoğlu Hocaefendi'in *Bülûğu'l-merâm: Selamet Yolları* isimli dört ciltlik eseri güzel, açıklamalı bilgileri ihtiva eden bir eser olarak okunabilir.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

İstanbul

[Bütün KONFERANSLAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

